

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista.

Lain tavoitteena on yhdenmukaistaa energiaa käyttävien tuotteiden ekologista suunnittelua ja energiamerkintää koskevat säännökset ja varmistaa tuotteiden vapaa liikkuvuus sisämarkkinoilla. Laki olisi luonteeltaan puitelaki. Lain keskeisenä päämääränä on ympäristönäkökohtien ja elinkaariajattelun integrointi tuotteiden tuotesuunnitteluvaiheeseen. Lailla edistettäisiin kestävää kehitystä parantamalla energiatehokkuutta ja ympäristönsuojelullista tasoa ja samalla energiahuoltovarmuutta.

Lakiin ehdotetaan otettaviksi säännökset energiaa käyttävien tuotteiden vaatimustenmukaisuuden arvioinnista ja sen osoittamisesta, vaatimuksenmukaisuudesta annettavasta todistuksesta ja CE-merkinnästä. Lakiin otettaisiin myös energiaa käyttävien tuotteiden markkinavalvontaa koskevat säännökset säätämällä Turvatekniikan keskuksen toimivaltuuksista ja valvontakeinoista. Laki sisäl-

täisi myös pakkokeino- ja rangaistussäännökset rikkomustapauksissa.

Lisäksi laki sisältäisi energiamerkintää ja energiatehokkuutta sekä siihen liittyvää tarkastustoimintaa koskevat säännökset. Nämä säännökset siirrettäisiin ehdotettuun lakiin nykyisin voimassa olevasta laitteiden energiatehokkuudesta annetusta laista ja sen nojalla annetuista asetuksista.

Valmistaja, valtuutettu edustaja, maahan-tuoja tai elinkeinonharjoittaja olisi vastuussa siitä, että energiaa käyttävä tuote on ehdotetun lain vaatimusten mukainen.

Lakia sovellettaisiin markkinoille saatettaviin ja käyttöön otettaviin energiaa käyttäviin tuotteisiin.

Ehdotetulla lailla pantaisiin täytäntöön energiaa käyttävien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteista annettu direktiivi. Lailla kumottaisiin laki laitteiden energiatehokkuudesta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Energiamerkintää koskevat säännökset.....	4
Energiehokkuutta koskevat säännökset.....	5
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö.....	5
2.3 Nykytilan arviointi.....	6
EU:n ympäristölähtöinen tuotepolitiikka.....	6
EU:n ilmasto- ja energiehokkuustavoitteet.....	7
Suomen ilmasto- ja energiastrategia.....	7
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	8
3.1 EuP-direktiivin sisällöstä ja tuoteryhmäkohtaisista täytäntöönpanotoimenpiteistä.....	8
3.2 Tavoitteet.....	10
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	11
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	11
4.1 Yleistä.....	11
4.2 Taloudelliset vaikutukset.....	11
Suomen tuotanto-, vienti- ja tuontilastoja vuosilta 2000 ja 2005.....	14
4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	14
4.4 Ympäristövaikutukset.....	15
4.5 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	16
5 ASIAN VALMISTELU.....	16
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	16
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	17
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	17
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	17
1 luku. Yleiset säännökset.....	17
2 luku. Energiaa käyttävän tuotteen ekologista suunnittelua koskevat vaatimukset.....	18
3 luku. Energiaa käyttävän tuotteen vaatimustenmukaisuus.....	19
4 luku. Energiaa käyttävän tuotteen energiamerkintää koskevat vaatimukset.....	21
5 luku. Tarkastuslaitokset.....	23
6 luku. Valvonta.....	25
7 luku. Pakkokeinot ja seuraamukset.....	27
8 luku. Erinäiset säännökset.....	28
9 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset.....	28
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET.....	30
3 VOIMAANTULO.....	30
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	30
LAKIEHDOTUS.....	32
tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista.....	32
LIITE.....	43
ASETUSLUONNOS.....	43

tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista
vaatimuksista43

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi puitelaki energiaa käyttävien tuotteiden tuotesuunnittelusta ja energiamerkinnästä. Lakiehdotuksen tavoitteena on ympäristönäkökohtien ja elinkaariajattelun yhdistäminen tuotteiden tuotesuunnitteluvaiheeseen. Tuotesuunnittelun avulla ympäristönäkökohdat tulisi huomioida tuotteen kaikissa elinkaaren vaiheissa raaka-aineiden tuotannossa, valmistuksessa, jakelussa, käytössä, kierrätyksessä ja jätteiden käsittelyssä. Esityksen tarkoituksena on luoda kattavat ja johdonmukaiset oikeudelliset puitteet ekologisen suunnittelun vaatimuksille.

Ehdotetulla lailla toimeenpantaisiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/32/EY energiaa käyttävien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteista sekä neuvoston direktiivin 92/42/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 96/57/EY ja 2000/55/EY muuttamisesta (jäljempänä EuP-direktiivi, myös niin sanottu Eco-Design-direktiivi).

Ehdotettu puitelaki ei sisällä sitovia vaatimuksia yksittäisille energiaa käyttäville tuotteille. EuP-direktiivin hyväksymisen jälkeen Euroopan yhteisöjen komissio antaa sääntelykomitean avustamana ekologisen suunnittelun vaatimuksia koskevia erityisiä tuoteryhmäkohtaisia täytäntöönpanotoimenpiteitä. Tuoteryhmäkohtaisissa täytäntöönpanotoimenpiteissä määritellään tarkemmin tekniset vaatimukset, jotka tuotteiden tulee täyttää, kun ne tuodaan markkinoille tai otetaan käyttöön Euroopan yhteisön alueella. Täytäntöönpanotoimenpiteiden vaatimukset tulevat koskemaan energiankulutuksen ja muiden ympäristövaikutusten vähentämistä tuotteiden koko elinkaaren aikana.

Ehdotetussa laissa säädettävät energiamerkintää koskevat säännökset sisältyvät lähinnä lakiehdotuksen lukuihin 4 ja 5.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Energiaa käyttäville tuotteille on nykyisin voimassa energiatehokkuutta koskevia erityissäännöksiä. Ympäristönäkökulmasta ne koskevat vain yhtä tekijää: energiankulutusta. Tuotteen koko elinkaarenaikaisesta energiankulutuksesta ei kuitenkaan ole olemassa kansallista lainsäädäntöä. Koska lain taustalla oleva direktiivi on luonteeltaan uuden tyyppinen ja soveltamisalaltaan laaja puitedirektiivi, edellyttää sen kansallinen toimeenpano kokonaan uutta kansallista puitelainsäädäntöä.

Tuotteiden energiatehokkuuden edistämiseksi on Euroopan yhteisöissä, jäljempänä EY, annettu tähän mennessä kahdentyyppisiä säädöksiä. Energiamerkinnän avulla tuotteet luokitellaan paremmuusjärjestykseen energiankulutuksen mukaan. Energiatehokkuusvaatimuksilla tuotteelle asetetaan energiankulutusta koskevat enimmäisrajat.

Energiamerkintää koskevat säännökset

EY:n energiamerkintää koskevat säännökset on annettu kodinkoneiden energian ja muiden voimavarojen kulutuksen osoittamisesta merkinnöin ja yhdenmukaisin tuotetiedoin annetussa neuvoston direktiivissä 92/75/ETY (energiamerkintädirektiivi) sekä laiteryhmäkohtaisilla direktiiveillä. Direktiivejä on tähän mennessä annettu kylmäsäilytyslaitteille, pyykinpesukoneille, kuivausrummuille, kuivaaville pesukoneille, astianpesukoneille, lampuille, sähköuuneille ja ilmastointilaitteille. Valmisteilla on lämminvesivaraajia koskeva direktiivi. Energiamerkintädirektiivi kattaa eri muodoissa tapahtuvan energian ja muiden olennaisten resurssien käytön.

Energiamerkinnän tavoitteena on vaikuttaa kuluttajien valintoihin kodinkoneita hankittaessa. Laitteiden käyttöön liittyvästä energiankulutuksesta tulee antaa tarkkaa, olennaista

ja vertailukelpoista tietoa. Tällä tavoin pyritään saamaan ostajat suosimaan vähemmän energiaa kuluttavia laitteita. Merkintä on vaikuttanut myös laitevalmistajiin siten, että energiamerkinän piirissä olevien laitteiden energiatehokkuus on parantunut huomattavasti.

Energiamerkki kiinnitetään myynnissä oleviin kodinkoneisiin ja se osoittaa laitteen käytönaikaista energiankulutusta. Vähittäismyyntipaikassa myytävään tai muutoin kulluttajalle tarjottavaan näytteille asetettuun kodinkoneeseen on selvästi ja näkyvästi kiinnitettävä energiamerkki.

Energiamerkintädirektiivi on saatettu Suomessa voimaan laitteiden energiatehokkuudesta annetulla lailla (1241/1997) (energiatehokkuuslaki) ja sen nojalla annetulla kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksellä kotitalouslaitteiden energiamerkinästä (1038/1998). Tuoteryhmäkohtaiset direktiivit on saatettu voimaan kauppa- ja teollisuusministeriön tai ympäristöministeriön päätöksillä tai asetuksilla ministeriöiden toimivallan mukaisesti. Säädöksiä on tähän mennessä annettu kahdeksalle tuoteryhmälle.

Energiatehokkuutta koskevat säännökset

Energiatehokkuuslain nojalla on saatettu voimaan kolme energiatehokkuusvaatimuksista annettua EY:n direktiiviä.

Neuvoston direktiivi 92/42/ETY uusien nestemäisiä tai kaasumaisia polttoaineita käyttävien kuumavesikattiloiden hyötysuhdevaatimuksista (hyötysuhdedirektiivi) on saatettu voimaan kattiloiden hyötysuhdevaatimuksista annetulla ympäristöministeriön päätöksellä (Suomen rakentamismääräyskoelma, Kotitalouden hyötysuhdevaatimukset D 7, Määräykset 1997).

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/57/EY kotitalouksien sähkökäyttöisten jääkaappien, pakastimien ja näiden yhdistelmien energiatehokkuusvaatimuksista (kylmälaite-direktiivi) on saatettu voimaan kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksella (854/2000).

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/55/EY loistelamppujen virranrajoittimien energiatehokkuusvaatimuksista

(virranrajoitindirektiivi) on saatettu voimaan kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksella (318/2002).

Energiatehokkuuslain nojalla on annettu myös asetus laitteiden energiatehokkuudesta annetussa laissa tarkoitettujen tarkastuslaitosten hyväksymisestä (1298/1997).

Kylmälaite-, hyötysuhde- ja virranrajoitin-direktiivissä asetetaan laitteille tehokkuusvaatimukset, joiden avulla saadaan tietyn ajan kuluessa energiatehokkuudeltaan heikoimmat laitteet pois markkinoilta ja tuotannosta.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotteita ja toimintaa säätelevän lainsäädännön määrä on viime vuosina lisääntynyt merkittävästi. Osana Euroopan unionin, jäljempänä EU, yhdenmätyn tuotepolitiikan (Integrated Product Policy, IPP) toteutusta on sähkö- ja elektroniikkalaitteiden ja energiaa käyttävien tuotteiden haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseksi hyväksytty EuP-direktiivin lisäksi kaksi muuta direktiiviä vuonna 2003. EuP-direktiivi on johdonmukainen muun EU:n lainsäädännön kanssa ja tukee omalta osaltaan yhdenmättyä tuotepolitiikkaa ja tehokkuutta.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/96/EY sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta (*WEEE-direktiivi*)¹ tavoitteeksi on asetettu sähkö- ja elektroniikkajätteen syntymisen ehkäisy ja syntyvän jätteen mahdollisimman laaja hyödyntäminen. Lisäksi tavoitteena on parantaa eri toimijoiden ympäristösuorituskykyä sähkö- ja elektroniikkalaitteiden koko elinkaaren aikana. Direktiivissä on vahvistettu periaate, jonka mukaan tuottajilla on taloudellinen vastuu jätteenkäsittelystä. WEEE-direktiivissä on valmistajia koskevia tuotteen ympäristöominaisuuksiin liittyviä tiedonantovelvoitteita. Tuotteiden valmistajia kannustetaan ottamaan ympäristöasiat huomioon jo tuotesuunnitteluvaiheessa.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/96/EY sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta, EYVL L 37, 13.2.2003.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2002/95/EY tiettyjen vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa (*RoHS-direktiivi*)² säännellään tiettyjen vaarallisten aineiden käyttöä sähkö- ja elektroniikkalaitteissa. Näiden aineiden lisäksi energiaa käyttävissä tuotteissa käytetään useita muita aineita, joiden joutumista ympäristöön olisi valvottava tai se olisi jopa estettävä. Direktiivissä kannustetaan tuottajia tarkastelemaan mahdollisuuksia näiden aineiden käytön ja niiden ympäristöön joutumisen minimoimiseen tuotteen elinkaaren eri vaiheissa. Kun lisäksi otetaan huomioon laaja tiedottaminen koko ketjussa tuotteiden valmistajille ja valmistajilta loppukäyttäjille ja käsittelylaitoksille, direktiivi lisää vaarallisia aineita koskevien rajoitusten asianmukaista ja ripeää täytäntöönpanoa ja seuranta.

Lisäksi Euroopan yhteisön kemikaalilainsäädäntöä on uudistettu. Euroopan yhteisön niin sanottu *REACH-asetus*³ tuli voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2007. Euroopan unionin uuden kemikaaliasetuksen tavoitteena on parantaa terveyden ja ympäristön suojelua sekä ylläpitää EU:n kemianteollisuuden kilpailukykyä. Asetuksella luodaan kemikaalien rekisteröintiä, arviointia ja lupamenettelyä varten REACH-järjestelmä (Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals). REACH-järjestelmässä kemikaaleja valmistavat ja maahantuovat yritykset velvoitetaan

arvioimaan aineiden käytöstä aiheutuvat riskit ja antamaan ohjeet kemikaalien turvallisuudesta käytöstä. Vastuu kemikaalien turvallisuuden todistamisesta siirtyy viranomaisilta teollisuudelle.

Myös EU:n ympäristömerkkijärjestelmällä pyritään tuotteiden yleisen ympäristönsuojelluksen tason parantamiseen. Ympäristömerkki⁴ antaa mahdollisuuden merkitä vapaaehtoisesti tuotteet, jotka vastaavat erittäin korkeita laatu- ja ympäristövaatimuksia. Sen tavoitteena on kuluttajille jaettavan tiedon lisäksi vaikuttaa myös tuotekehitykseen. Ympäristömerkkijärjestelmän yhteydessä kerätyt tiedot ovat hyödyllisiä, kun pyritään tunnistamaan tuotteiden tärkeimmät ympäristönäkökohdat. Lisäksi joidenkin ympäristömerkkiin liittyvien ympäristö- ja toimintaparametrien arvioimiseksi käytettäviä mittausstandardeja voidaan myös käyttää EuP-direktiiviä sovellettaessa.

2.3 Nykytilan arviointi

Perinteinen pyrkimys vaikuttaa tuotantovaiheen päästöihin ja tuotantoprosessien ympäristöystävällisyyteen on todettu riittämättömäksi ja osin myös kalliiksi pyrittäessä vähentämään ympäristön kokonaiskuormitusta. Ympäristönsuojelun haasteet ovat muuttumassa tuotantolaitosten prosessipäästöjen hallinnasta niiden käyttämien materiaali- ja energivirtojen ympäristövaikutusten hallinnaksi.

EU:n ympäristölähtöinen tuotepolitiikka

Ympäristölähtöinen eli nk. yhdenmukainen tuotepolitiikka muodostaa keskeisen osan EU:n kuudennesta ympäristöä koskevasta toimintaohjelmasta. Yhdenmukainen tuotepolitiikan tavoitteena on vähentää tuotteista aiheutuvia ympäristövaikutuksia niiden koko elinkaaren aikana erilaisin keinoin. Elinkaarinäkö-

² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/95/EY tiettyjen vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa, EYVL L37, 13.2.2003.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1907/2006, annettu 18 päivänä joulukuuta 2006, kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelystä ja rajoituksista (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta, direktiivin 1999/45/EY muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 793/93, komission asetuksen (EY) N:o 1488/94, neuvoston direktiivin 76/769/ETY ja komission direktiivin 91/155/ETY, 93/67/ETY, 93/105/EY ja 2000/21/EY kumoamisesta, EUVL L 396/1, 30.12.2006.

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1980/2000, annettu 17 päivänä heinäkuuta 2000, tarkistetusta yhteisön ympäristömerkin myöntämisyjärjestelmästä, EYVL L 237, 21.9.2000.

kulmassa otetaan huomioon tuotteen tai palvelun elinkaaren ympäristövaikutukset siitä riippumatta, missä tuotanto sijaitsee ja ympäristökuormitukset syntyvät.

Yhdennetyn tuotepolitiikan tarkoitus on edistää luonnonvarojen käytön ja jätteiden määrän vähentämistä sekä ympäristömyönteisempien tuotteiden kehittämistä. Keskeisenä tavoitteena on kehittää yhdenmukaisia menetelmiä tuotteiden ympäristövaikutusten arviointiin, jolla voidaan tunnistaa ja vertailla ympäristöhaitoiltaan merkittäviä tuotteita. Tähän pyritään muun muassa saattamalla toimijoita keskusteluun parantamisen suuntaviivoista.

Tavaroiden ja palveluiden ekotehokkuuden lisääminen onnistuu parhaiten, kun ympäristönäkökohtia arvioidaan ja ne otetaan huomioon kaikissa tuotteen elinkaaren vaiheissa raaka-aineiden tuotannossa, valmistuksessa, jakelussa, käytössä, kierrätyksessä ja jätteiden käsittelyssä. Ympäristölähtöisen tuotepolitiikan tavoitteena on, että eri alojen suunnittelijat, valmistajat, välittäjät, käyttäjät ja jätteenalan toimijat pyrkivät vähentämään tuotteista niiden elinkaaren aikana syntyviä ympäristöhaittoja.

Tavaroiden ja palveluiden koko elinkaaren aikaisiin ympäristövaikutuksiin pystytään parhaiten vaikuttamaan jo tuotteiden suunnitteluvaiheessa, sillä suurimmasta osasta (noin 80 %) tuotteiden koko elinkaaren aikaisista ympäristövaikutuksista päätetään jo suunnitteluvaiheessa.

Sähkö- ja elektroniikkatuotteet on nähty tuotantoa ja kulutusta koskevassa ympäristöpoliittisessa päätöksenteossa EU:ssa merkittävinä ympäristövaikutusten aiheuttajina. Ne ovatkin ensimmäisten tuoteryhmien joukossa, joihin uutta tuotelähtöistä ympäristöpoliittista ohjausta ollaan soveltamassa uusien ympäristödirektiivien muodossa. Aikaisemmin uusien tuotteiden ympäristövaatimuksia säädelleet direktiivit ovat rajoittaneet lähinnä tuotteiden aiheuttamien mitattavissa olevien päästöjen määrään. Uudet ympäristödirektiivit säätelevät paljon laajempaa kokonaisuutta; tuotesuunnittelun ympäristönäkökohtia, tuotteissa ja tuotannossa käytettäviä aineita sekä käytöstä poistettujen tuotteiden jätteenkäsittelyä.

EU:n ilmasto- ja energiatehokkuustavoitteet

Ilmastonmuutos on suuri haaste, johon vastaaminen edellyttää koko maailman kattavia ja samansuuntaisia toimenpiteitä. Euroopan unioni on sitoutunut vähentämään yksipuolisesti kasvihuonekaasuja vuoteen 2020 mennessä 20 prosentilla vuoden 1990 tasosta. Jos päästörajoituksista päästään maailmanlaajuisen sitoumukseen, on Euroopan unioni valmis vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä 30 prosentilla vuoden 1990 tasosta.

Energian säästöllä ja energiatehokkuuden parantamisella on merkittävä osa ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Komissio julkaisi vuonna 2005 energiatehokkuudesta vihreän kirjan ”Vähemmällä enemmän”. Vihreän kirjan pohjalta komissio esitti laajan energiatehokkuuden toimintasuunnitelman. Eurooppa-neuvosto hyväksyi maaliskuussa 2007 energiansäästötavoitteeksi 20 prosenttia vuoteen 2020 mennessä.

Energiatehokkuuden toimintasuunnitelma sisältää suuren joukon toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on tehdä laitteista, rakennuksista, liikennevälineistä ja energiantuotannosta entistä energiatehokkaampia. Suunnitelmassa korostetaan, että on tärkeä laatia energiatehokkuuden vähimmäisnormeja suurelle joukolle koneita ja laitteita samoin kuin rakennuksille ja energiapalveluille. Toimenpideluettelossa mainitaan EuP-direktiivin täytäntöönpano ja sen nojalla annettavien ekologista suunnittelua koskevien vaatimusten laatiminen 14 ensisijaiselle tuoteryhmälle (2007—2009) ja myöhemmin (2008—2012) muille tuotteille.

Muita energiatehokkuuden edistämiseen tähtäviä direktiivejä ovat rakennusten energiatehokkuusdirektiivi (2002/91/EY) sekä energian loppukäytön tehokkuutta ja energiapalveluita koskeva direktiivi (2006/32/EY).

Suomen ilmasto- ja energiastrategia

Energiansäästön edistäminen ja energiankäytön tehostaminen ovat olleet keskeisessä asemassa Suomen energiapolitiikassa jo kauan. Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelman mukaan laaditaan uusi pitkän aikavä-

lin ilmasto- ja energiastrategia. Siihen sisällytetään tiukennettu energiansäästöohjelma, jonka lähtökohtana ovat EY:n tavoitteet ja direktiiveistä johtuvat velvoitteet. Energiansäästötoimien lähtökohtana ovat EY:n direktiiveistä johtuvat tavoitteet ja velvoitteet. Kansallisessa toimeenpanossa pyritään hyödyntämään vapaaehtoisia toimia, kuten energiatehokkuussopimuksia, energiakatselmuksia ja toimiala- tai toimenpidekohtaisia ohjelmia. Edellä mainituilla energian säästöön ja energiatehokkuuden parantamista koskevilla keinoilla pyritään Suomen osalta edistämään ilmastotavoitteiden saavuttamista, kansantalouden kilpailukykyä, työllisyyttä ja energiahuollon varmuutta.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 EuP-direktiivin sisällöstä ja tuoter ryhmäkohtaisista täytäntöönpanotoimenpiteistä

Ehdotetulla lailla tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista on tarkoitus toimeenpanna EuP-direktiivi.

EuP-direktiivin taustalla ovat olleet pyrkimykset määrittellä yhdenmukaisemmat suuntaviivat sille, millaisia ympäristöasioita koskevia vaatimuksia energiaa käyttävien tuotteiden (energy using products, EuP) suunnittelulle asetetaan. Direktiivin valmistelun taustalla on ollut pyrkimys energiatehokkuuden parantamiseen EU:n alueella, Kioton sopimukseen⁵ liittyvät velvoitteet vähentää kasvihuonekaasupäästöjä sekä Euroopan ilmastomuutosohjelman (European Climate Change Programme, ECCP) tavoitteet. On esitetty arvio, että energiaa käyttävät tuotteet kuluttavat noin 30 prosenttia primäärienergi-

asta EU:n alueella, ja niiden osuus ilmakehään joutuvista hiilidioksidipäästöistä on noin 40 prosenttia. Koska tuotesuunnittelulla voidaan vaikuttaa ennaltaehkäisevästi haitallisiin ympäristövaikutuksiin, on nähty tarpeelliseksi asettaa ympäristömyönteiselle tuotesuunnittelulle tarkempia tavoitteita.

Direktiivi annettiin 6 päivänä heinäkuuta 2005 ja se julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 22 päivänä heinäkuuta 2005. Direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset tulee direktiivin mukaan saattaa voimaan ennen 11.8.2007.

EuP-direktiivi on kahden direktiiviehdotuksen yhdistelmänä syntynyt direktiivi. EuP-direktiivi syntyi EEE-direktiiviehdotuksesta (Eco-design for Electrical and Electronic Equipment) ja EER-direktiiviehdotuksesta (Energy Efficiency Requirements). Vuoden 2002 lopussa Euroopan yhteisöjen komissio päätti yhdistää energiatehokkuus- ja tuotesuunnitteluvaatimukset yhdeksi direktiiviksi, EuP-direktiiviksi.

Direktiivi noudattaa uuden lähestymistavan (New Approach & Global Approach) mukaisia sääntelyperiaatteita muun muassa siten, että direktiivissä määritellään vain olennaiset vaatimukset ja ne voidaan osoittaa täytetyksi noudattamalla yhdenmukaistettuja standardeja. Lisäksi direktiivi hyödyntää ideaa yrityksistä sääntelyn välittäjinä, jolloin tuotteita markkinoille laskevat yritykset valvovat omia toimittajiaan. Ympäristönäkökohtien sääntelyyn New Approachia & Global Approachia sovelletaan ensimmäistä kertaa. EuP-direktiiviä on luonnehdittu jo sen valmisteluvaiheessa läpimurroksi tuotepolitiikassa ja tärkeäksi panokseksi kestäväan kehitykseen ja valtavaksi kulttuurin muutokseksi ympäristösääntelyssä. EuP-direktiivi on säädöksiä harmonisoiva direktiivi, joten jäsenmaat eivät voi kansallisessa toimeenpanossa poiketa sen vaatimuksista.

EuP-direktiivi on ns. puitedirektiivi, jonka soveltamisala on poikkeuksellisen laaja. Suurin osa energiaa käyttävistä tuotteista, joita myydään kotitalouksille, kaupallisesti tai teollisuuskäyttöön ovat EuP-direktiivin soveltamisalan piirissä ja soveltamisala myös kattaa tuotteiden komponentit ja osakokoonpanot. Myös energian tuottamiseen, siirtämi-

⁵ Kioton sopimus on Suomessa voimaansaattettu Tasavallan presidentin asetuksella ilmastomuutosta koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimuksen Kioton pöytäkirjan voimaansaattamisesta sekä pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta 55/2005.

seen ja mittaamiseen käytettävät tuotteet ovat direktiivin piirissä. Direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu liikennevälineet, joita koskevat omat määräyksensä. Direktiivi koskettaa suorasti ja epäsuorasti useita politiikan- ja oikeudenaloja kuten esimerkiksi sisämarkkinoita, tuotevalvontaa, energiaa, ympäristöä, rakennustuotteita, markkinointia ja kuluttajille annettavaa tietoutta.

Direktiivin nojalla Euroopan yhteisöjen komissio tulee antamaan tarkempia tuoteryhmäkohtaisia täytäntöönpanotoimenpiteitä (*implementing measures*) energiaa käyttäville tuotteille ja niiden tuotesuunnittelulle. EuP-direktiivi velvoittaa tuotteen valmistajia ja maahantuojia vasta sitten, kun kyseiselle tuotteelle on laadittu täytäntöönpanotoimenpide, jonka vaatimukset ovat tulleet voimaan. Täytäntöönpanotoimenpiteet ovat komission johdolla toimivan, jäsenvaltioiden edustajista koostuvan sääntelykomitean valmistelemina. Ennen sääntelykomitean käsittelyä täytäntöönpanotoimenpidettä valmistellaan kuulemisfoorumissa. Kuulemisfoorumissa on jäsenvaltioiden lisäksi edustettuina eri sidosryhmät.

EuP-direktiivissä ei ole yksilöity tuotteita, joille täytäntöönpanotoimenpiteitä annetaan. Direktiivissä on määritelty perusteet näiden tuotteiden valitsemiseksi. Edellytyksenä täytäntöönpanotoimenpiteen laatimiselle on direktiivin 15 artiklan mukaan se, että kohteena olevaa tuotetta myydään vähintään 200 000 kappaletta vuodessa EU:n alueella, tuotteella on oltava myös huomattavat ympäristövaikutukset ja tuotteeseen on liittyttävä merkittäviä mahdollisuuksia ympäristövaikutusten parantamiseen ilman kohtuuttomia kustannuksia. Komissio on antanut työsuunnitelmansa niistä tuoteryhmistä, joille täytäntöönpanotoimenpiteitä alkuvaiheessa suunnitellaan. Komissio on jo tilannut täytäntöönpanotoimenpiteitä valmistelevia selvityksiä (*preparatory studies*) lähes 20 tuoteryhmälle. Näiden selvitysten tarkoituksena on selvittää, onko tarpeellista asettaa kyseiselle tuoteryhmälle suunnitteluvaatimuksia ja millaisia ne olisivat. Näiden tuoteryhmien lisäksi on tietysti olemassa laaja joukko erilaisia energiaa käyttäviä tuotteita, jotka voidaan ottaa valmistelun kohteeksi myöhemmin. Komission on ennakoitu antavan ensimmäiset täytäntöön-

panotoimenpiteet vuonna 2008. Täytäntöönpanotoimenpiteiden tekninen muoto on vielä avoin. Niitä tultaneen antamaan joko komission asetuksien muodossa tai direktiiveinä.

Tuoteryhmäkohtaisissa täytäntöönpanotoimenpiteissä tulee olemaan sekä yleisiä että erityisiä tuotesuunnittelun ympäristövaatimuksia. Yleiset vaatimukset tulevat sovellettavaksi osin pakollisina kaikille tuotteille, joille täytäntöönpanotoimenpiteitä laaditaan. EuP-direktiivin liitteessä I ohjeistetaan menettely, jolla täytäntöönpanotoimenpiteitä tulisi laatia yleisen tuotesuunnittelun ympäristövaatimusten osalta. Ohjeet koskevat tuotteen elinkaaren aikaisten ympäristövaikutusten arviointia ja siihen käytettäviä parametrejä (osa 1), valmistajien tuotteeseen liittyviä tiedonantovelvoitteita (osa 2) sekä valmistajien velvollisuutta tehdä tuotteistaan elinkaariarviointi, jonka tulokset esitellään ekologisen profiilin muodossa (osa 3).

Tuotesuunnittelun tavoitteiden on perustuttava myös tuotteen elinkaaren aikaisten ympäristövaikutusten arviointiin. Elinkaariarvioinnin tulokset esitetään tuotteen ekologisen profiilin muodossa.

Tuotteille asetetaan tiettyjä tuotesuunnitteluvaatimuksia eli parametrejä, joiden avulla tuotteen suorituskykyä arvioidaan.

Valmistajan on annettava tietoja tuotteen valmistusprosessista, tuotteiden vertailun mahdollistavista ympäristöominaisuuksista, asentamisesta, käytöstä ja kunnossapidosta sekä jätteenkäsittelystä.

Erityiset tuotesuunnittelun ympäristövaatimukset ovat tuotteita koskevia määrällisiä ja mitattavissa olevia vaatimuksia, kuten ainepitoisuuksia tai määrällisiä rajoituksia energian ja veden kulutukselle tuotteen käyttövaiheessa. Erityisten vaatimusten tason asettamisen menetelmiä on kuvattu EuP-direktiivin liitteessä II.

Tällä hetkellä täytäntöönpanotoimenpiteiden valmistelua tukevia selvityksiä on käynnissä tai käynnistymässä seuraaville tuoteryhmille:

- lämmitys- ja yhdistelmäkattilat (kaasu-, öljy- ja sähkökäyttöiset)
- vedenkumennuslaitteet (kaasu-, öljy- ja sähkökäyttöiset)
- henkilökohtaiset tietokoneet (pöytäkonet, kannettavat) ja tietokonenäytöt

- kuvankäsittelylaitteet: kopiokoneet, faksit, tulostimet, skannerit, monitoimilaitteet
- kuluttajaelektroniikka: televisiot
- EuP -direktiivin tarkoittamien laitteiden energiahäviöt valmius- ja lepotilassa
- akkulaturit ja ulkoiset virranlähteet
- toimistovalaistus
- katuvalaistus
- asuntojen ilmastointi- ja ilmanvaihtolaitteet
- sähkömoottorit, vesipumput, rakennusten kiertovesipumput, ilmanvaihdon puhaltimet
- ammattimaiseen käyttöön tarkoitetut jääkaapit ja pakastimet mukaan lukien jäädyttimet, näyttelyvitriinit ja myyntiautomaatit
- kotitalouskäyttöön tarkoitetut jääkaapit ja pakastimet
- kotitalouskäyttöön tarkoitetut astianpesu- ja pesukoneet
- kiinteää polttoaineen pienet tulisijat
- kuivausrummut
- pölynimurit
- digisovittimet
- kotitalouksien valaistus

Tuoteryhmäkohtaisia täytäntöönpanotoimenpiteitä tuetaan yhdenmukaistetuilla standardeilla ns. New Approach -ajattelun mukaisesti. Komissio on 7.1.2004 antanut mandaatin standardointiorganisaatioille (CEN/CENELEC/ETSI) standardointiohjelman toteuttamisesta. CENissä laadittavien eurooppalaisten standardien kansallisesta seurannasta vastaa Suomen Standardisoimisliitto SFS ry:n eri toimialayhteisöt omien vastualueiden mukaan. Teknisillä standardeilla tulee olemaan myös keskeinen osa EuP-direktiivin vaatimuksenmukaisuuden osoittamisessa.

Tuotteen EuP-direktiivin täytäntöönpanotoimenpiteiden vaatimuksenmukaisuus osoitetaan CE-merkinnällä ja valmistajan laatimalla kirjallisella EY-vaatimuksenmukaisuusvakuutuksella. Tuotteen täytäntöönpanotoimenpiteen vaatimustenmukaisuus voidaan osoittaa yhdenmukaistettujen standardien avulla. Sama oletamus tuotteen vaatimustenmukaisuudesta syntyy myös automaattisesti EU:n ympäristömerkin käytöstä tai muun ympäristömerkin käytöstä, jos kyseisen ympäristömerkin kriteerit vastaavat täytäntöönpanotoimenpiteen vaatimuksia.

Lisäksi tuotteen vaatimustenmukaisuuden osoittamiseen liittyy myös vaadittava dokumentaatio siitä, että valmistajan tuotesuunnitteluprosessi on täytäntöönpanotoimenpiteen vaatimusten mukainen. Valmistajat voivat EuP-direktiivin mukaan osoittaa tuotteen vaatimustenmukaisuuden valitsemalla pääsääntöisesti joko dokumentoidun ympäristöasioiden hallintajärjestelmän tai tuotesuunnittelun sisäisen valvonnan.

Dokumentoitu ympäristöasioiden hallintajärjestelmässä tulee olla mukana tuotesuunnittelutoimintoa koskevat osat ja menettelyt. Jos valmistajalla on käytössä EMAS-asetuksen mukainen rekisteröity ja tuotesuunnittelun kattava ympäristöasioiden hallintajärjestelmä, katsotaan sen täyttävän EuP-direktiivin liitteessä V kuvatut ympäristöhallintajärjestelmää koskevat vaatimukset.

Tuotesuunnittelun sisäisen valvonnan menetelmässä valmistaja tai muu tuotteen markkinoille saattaja itse varmistaa ja vakuuttaa noudattaneensa täytäntöönpanotoimenpiteen asiaankuuluvia määräyksiä ja laatii teknisen rakennetiedoston, jonka avulla vaatimustenmukaisuus voidaan osoittaa (EuP-direktiivin liite IV).

Perustellusta syystä tuotteen vaatimustenmukaisuuden osoittamiseen voidaan kuitenkin määrätä myös ns. moduulipäätöksessä 768/2008/EY kuvattu EY-tyyppitarkastus ja siihen liittyvät tietyt moduulit. Näihin menettelyihin liittyy aina kolmannen osapuolen tekemiä arvioiteja, ennen kuin tuote voidaan saattaa markkinoille.

EuP-direktiivi suosittelee ensisijaisesti kahden edellä mainitun valmistajan itsensä toteuttamien vaatimustenmukaisuuden osoitustapojen soveltamista kaikissa tuoteryhmissä.

3.2 Tavoitteet

Esityksen keskeisenä tavoitteena on saattaa EuP-direktiivi osaksi kansallista lainsäädäntöä. EuP-direktiivin ensisijainen tavoite on vähentää energiankulutusta. Lisäksi esityksen tavoitteena on direktiivin tavoin myös muiden tuotteen elinkaarenaikaisten haitallisten ympäristövaikutusten vähentäminen: materiaalien ja veden käytön tehostaminen, päästö-

jen vähentäminen, jäteasiat ja kierrätettävyyden parantaminen.

Esityksen vaatimukset kohdistuvat tuotesuunnitteluun ja tuotteen ympäristövaikutusten huomioimiseen elinkaarinäkökulmasta jo tuotesuunnitteluvaiheessa. Ympäristömyönteisessä tuotesuunnittelussa tuotteen ympäristönäkökohtiin kiinnitetään huomiota jo tuotteen vaatimustenmäärittelystä lähtien ja tuotekehityksen eri vaiheissa eli jo ennen kuin tuote valmistetaan ja tuodaan markkinoille.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asettavista vaatimuksista. Laissa olisi perussäännökset energiaa käyttävän tuotteen markkinoille saattamisesta ja käyttöönnotosta. Lakiin otettaisiin säännökset tuotteen vaatimustenmukaisuuden arvioinnista, CE-merkinnästä, vaatimuksenmukaisuusvakuutuksesta ja vaatimustenmukaisuusoletamasta. Lakiin otettaisiin soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaa koskevat säännökset. Lisäksi tuotteen valmistajalle, valtuutetulle edustajalle, elinkeinoharjoittajalle ja maahantuojalle säädettäisiin velvollisuuksia.

Lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi myös energiamerkintää ja energiatehokkuutta sekä siihen liittyvää tarkastustoimintaa koskevat säännökset. Laissa yksilöitäisiin tarkastuslaitoksen tehtävät ja valvontakeinot. Nämä säännökset siirrettäisiin ehdotettuun lakiin nykyisin voimassa olevasta laitteiden energiatehokkuudesta annetusta laista ja sen nojalla annetuista asetuksista. Lainsäädännön yhtenäisyyden kannalta on selkeämpää ja tarkoituksenmukaisempaa säätää samantyyppisistä asioista yhdessä ja samassa laissa. Tästä johtuen voimassa oleva laki laitteiden energiatehokkuudesta ehdotetaan kumottavaksi.

Laki sisältäisi myös pakkokeino- ja rangaistussäännökset rikkomustapauksissa.

Esityksessä ehdotetut säännökset kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 ja 27 §:n nojalla.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Yleistä

Ehdotettava EuP-direktiivin kansallinen toimeenpanolaki on puitelaki, joka toimii puitteena myöhemmin annettaville täytäntöönpanotoimenpiteille. Ehdotetulla puitelaila ei vielä suoranaisesti luoda oikeudellisia velvoitteita tai vaatimuksia valmistajille. Ehdotettavan lain kokonaisvaikutukset riippuvat annettavien täytäntöönpanotoimenpiteiden määrästä ja niiden sisällöstä. Täytäntöönpanotoimenpiteissä täsmentyvät tarkkaan ne vaatimukset, joita sovellettavaan tuoteryhmään kohdistuu ja mitä vaikutuksia niistä aiheutuu. Vaikutusten tarkka, määrällinen arviointi on mahdollista vasta siinä vaiheessa, kun tuoteryhmäkohtaiset täytäntöönpanotoimenpiteet on annettu. Vaikuttavuuteen vaikuttaa täytäntöönpanotoimenpiteiden sisällön ohella myös niiden valvonta. Näin ollen vaikutusten arviointi on tässä vaiheessa välillistä ja esimerkinomaista.

Kauppa- ja teollisuusministeriö tilasi tammiukuussa 2007 kaksi selvitystä täytäntöönpanotavan direktiivin vaikutuksista. Motiva Oy teki selvityksen aiheesta ”EuP-direktiivin (2005/32/EY) toimeenpanon energiavaikutusten arviointi” ja Suomen ympäristökeskus teki selvityksen aiheesta ”Kuinka EuP-laki vaikuttaa ympäristöön? Energiaa käyttävien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteista annetun direktiivin vaikutusten arviointi”. Nämä selvitykset on julkaistu kauppa- ja teollisuusministeriön julkaisusarjassa, KTM julkaisuja 24/2007 nimellä ”EuP-direktiivin ympäristö- ja energiavaikutukset”.

4.2 Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisten vaikutukset täsmentyvät täytäntöönpanotoimenpiteiden kautta. Tällöin määritellään tarkkaan ne vaatimukset, joita sovellettavaan tuoteryhmään kohdistuu ja mitä vaikutuksia niistä aiheutuu. Täytäntöönpanotoimenpiteillä tulee olemaan aikanaan selvästi taloudellisia vaikutuksia. Taloudelliset vaikutukset eivät tule kohdistumaan pelkästään valmistajiin vaan ne tulevat velvoittamaan tietyn osin koko tuotteen suunnitte-

lu- ja valmistusketjua sekä myös maahan-tuojia. Koska täytäntöönpanotoimenpiteitä tullaan antamaan useille energialla käyttäville tuoteryhmille, tulee EuP-direktiivin vaikutus koskettamaan suurta määrää valmistajia ja tuotteita.

Vaatimusten asettaminen tuotesuunnittelulle on tärkein niistä keinoista, joita EuP-direktiiviin sisältyy. Ympäristönäkökohtien huomioon ottaminen voi olla kiinteä osa tuotesuunnittelua ja ympäristöön liittyvät parannukset voivat täydentää muita tuotteille asetettuja vaatimuksia. Ympäristönäkökohtien huomioon ottaminen lisää alkuvaiheessa jonkin verran tuotesuunnittelukustannuksia ja tiedonhallintakustannuksia. Tuotteen valmistajille kustannuksia syntyy muun muassa tuotteiden muutoksista, tuotantoprosessien mahdollisista muutoksista, lisääntyvästä tuotesuunnittelusta, sekä tuotetiedon hallinnasta. Maahantuojille kustannuksia aiheutuu erityisesti tuotetiedon hallinnasta ja sen oikeellisuuden kontrolloinnista. Odotettavissa on kuitenkin, että myös säästöjä on saatavissa melko pian muun muassa materiaalien- ja energiankäytön tehostumisen myötä. Erityisesti uudelleenkäyttöä ja kierrätystä helpottava suunnittelu vähentää valmistajille tuotteiden käsittelystä käytön jälkeen aiheutuvia kustannuksia. Näiden etujen lisäksi on muitakin taloudellisia etuja, kuten asiakkaiden (yksityisten, teollisuuden tai julkisten hankintojen alalla toimivien asiakkaiden) ja rahoitusmarkkinoiden lisääntyneen hyväksyntä. Nämä valmistajan näkökulmasta positiiviset tekijät tukevat oletusta, jonka mukaan ekologisen suunnittelun vaatimusten toteuttamisesta valmistajille aiheutuvat rajakustannukset eivät tulisi olemaan merkittäviä. Lisäksi on odotettavissa, että energiankäytöltään edistyneempien tuotteiden globaali kysyntä kasvaa, mikä puolestaan lisää niiden yritysten kilpailukykyä EU:ssa, jotka pystyvät täyttämään tuotesuunnittelulle asetetut vaatimukset. Jos samantyyppisiä vaatimuksia syntyy EU:n ulkopuolella, ovat vaikutukset positiivisia myös EU:n ulkopuolella.

Tilanne voi olla jonkin verran erilainen silloin, kun valmistajilla ei ole erityistä motiivatiota sellaisten teknisten ratkaisujen käyttöönottoon, jotka parantaisivat tuotteen ympäristönsuojelullista tasoa. Valmistajat eivät

esimerkiksi yleensä saa välitöntä hyötyä tuotteidensa käytönaikaisen energiatehokkuuden paranemisesta, paitsi jos myynninedistäminen ja markkinointi kuluttajille toteutetaan asianmukaisesti (esimerkiksi tuotteiden merkinnöillä). Tämä tarkoittaa, että ekologisen suunnittelun vaatimukset asettavat valmistajille joissain tapauksissa pakotteita, jotka valmistajan on otettava huomioon.

Esityksen mukaan vaatimustenmukaisuus voidaan osoittaa ympäristöhallintajärjestelmän avulla. Ympäristöhallintajärjestelmällä tarkoitetaan joko EuP-direktiivin liitteessä I säädettyä sisäisen suunnittelun valvontaa, liitteessä II säädettyä hallintajärjestelmää tai EMAS -rekisteröityä ympäristöhallintajärjestelmää tai sertifioitua standardin ISO 14001 mukaista ympäristöhallintajärjestelmää. EMAS- tai ISO 14001-ympäristöhallintajärjestelmä pitää sisällään tuotesuunnittelu-toiminto täyttääkseen direktiivin vaatimukset. Ympäristöhallintajärjestelmän käyttö aiheuttaa jonkin verran hallinnollisia kustannuksia, mutta nämä ovat luultavasti alhaisemmat kuin siinä tapauksessa, että vaatimustenmukaisuus osoitetaan ilman järjestelmää.

Täytäntöönpanotoimenpiteissä raja-arvojen asettaminen erityisillä ekologisen suunnittelun vaatimuksilla aiheuttaa kustannuksia sen mukaan, mihin raja-arvot kohdistuvat ja kuinka vaativia ne ovat. Tuotteen elinkaaren ympäristönäkökohtia koskevien raja-arvojen eli pakottavien erityisten ympäristömääräysten vaikutukset ovat direktiivin keinoista parhaiten ennakoitavissa. Direktiivin teollisuudelle ja kuluttajille aiheuttamien kustannusten tulisi direktiivin mukaan olla kohtuullisia, koska täytäntöönpanotoimenpiteistä ei saa kohdistua merkittävää kielteistä vaikutusta erityisesti tuotteen kohtuuhintaisuuden ja elinkaarikustannusten osalta eikä teollisuuden kilpailukykyyn saa kohdistua merkittävää kielteistä vaikutusta.

EuP-direktiivi edellyttää tuotteen ekologisen profiilin laatimista. Valmistajan on kerättävä vaadittuja tietoja tuotteen eri elinkaaren vaiheiden ympäristönäkökohdista. Tämä voi lisätä valmistajien tietoisuutta ja ymmärrystä tuotteidensa ympäristövaikutuksista. Useiden eri suunnitteluratkaisujen vertailu keskenään ja ”hyvän” tuotteen viitearvoihin pääseminen

pakottaa etsimään erilaisia ympäristömyötäisiä ratkaisuja ja voi lisätä valmistajan tietoa ja näkemystä tuotteidensa parannusmahdollisuuksista. Parhaimmillaan se voi johtaa innovatiivisiin ympäristömyönteisiin ratkaisuihin. Tietojen kokoaminen ja analysointi aiheuttaa kustannuksia. Erityisesti kustannuksia aiheutuu alkuvaiheessa, koska valmistajilla ei ole välttämättä aiempaa kokemusta ympäristöasioista.

Yritysten käyttäminen sääntelyn välittäjinä ja ohjauksen toteuttajina on yksi EuP-direktiiviin sisältyvistä sääntelyinnovaatioista. Ideana on se, että tuotteen valmistaja (tai maahantuojaja/markkinoillesaattaja) tehdään vastuulliseksi siitä, että energiaa käyttävä tuote täyttää direktiivin ja sovellettavan täytäntöpanotoimenpiteen vaatimukset. Tällöin vastuullisen tahon, erityisesti valmistajan intressissä on edistää tuotteiden vaatimustenmukaisuutta edellyttämällä valmistuspartnereiltaan, alihankkijoiltaan ja toimittajiltaan tietojen kokoamista ja vaatimusten täyttämistä. Tuoteketjuohjauksen kautta on tarkoitus myös kohdistaa toimenpiteet siihen tuoteketjun/elinkaaren vaiheeseen, jossa tehtävät parannukset tuottavat merkittävimmät ympäristöhyödyt. Etuna on myös se, että direktiivin vaikutukset kohdistuvat näin yhtälailla unionissa kuin sen ulkopuolella tapahtuvaan valmistustoimintaan. Tiedon kokoaminen vaatii etenkin alkuvaiheessa melko paljon työtä, isommissa yrityksissä kyse voi olla useista, jopa kymmenistä henkilötyövuosista. Muuten kustannukset eivät välttämättä ole kovin merkittäviä, kun ympäristöasiat on saatu integroitua osaksi normaalia tuotekehitysprosessia. Yhteistyön koordinoitiin hankintaketjussa vaatii jonkin verran resursseja.

Riittävä tiedonsaanti on välttämätön edellytys kuluttajan ympäristötietoisille valinnoille. EuP-direktiivi mahdollistaa vaatimukset tuotteen ympäristönäkökohtia koskevien tietojen antamisesta kuluttajille siten, että kuluttajat voivat niiden perusteella todella ottaa tuotteen ympäristömyönteisyyden huomioon. Lisäksi voidaan edellyttää ohjeita, joiden avulla kuluttaja voi käyttää tuotetta oikealla eli asianmukaisella ja ympäristöä säästävällä tavalla. Tästä aiheutuu pienemmät kustannuk-

sia yrityksille. Lisäksi se voi suosia yrityksiä, jotka ovat jo tehneet työtä ympäristöasioissa.

Ympäristöasioiden integroiminen tuotekehitykseen on siinä määrin haastava prosessi tiedonhallinnan ja johtamisen kannalta, että merkittävimpien vaikutusten syntyä on vaikea ennakoida. Tällä hetkellä tuotesuunnittelun työkalut muodostavat myös esteen aidolle ympäristönäkökohtien kytkemiselle tuotesuunnitteluun, koska ekologisen tuotesuunnittelun työkalut ja ohjelmistot ovat usein erillisiä varsinaisesta tuotesuunnittelun työkaluista.

Lähtötasoltaan yritykset ovat hyvin erilaisessa asemassa. Jotkut yritykset ovat panostaneet jo kauan tuotesuunnittelun ympäristönäkökohtiin ja suhtautuvat ympäristöasioihin myönteisesti. Useimmat yritykset ovat aktivoituneet tuotesuunnittelun ympäristönäkökohtien kanssa 1990-luvulla. Varsinkin pienille ja keskisuurille yrityksille järjestelmällisempi tuotesuunnittelun ympäristönäkökohtien suunnittelu voi olla aivan uutta, samoin useimmille maahantuojille. Ympäristönäkökohtiin panostaminen voi antaa yrityksille aivan uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja parantaa niiden kilpailukykyä suhteessa niihin yrityksiin, jotka eivät siihen pysty tai jotka eivät pysty tarjoamaan ympäristöystävällisiä tuotteita ja palveluita.

Vaikka EuP-direktiivi pyrkii kannustamaan yrityksiä itseohjaukseen ja käyttämään valmistajia ja maahantuojia tuotteiden vaatimustenmukaisuuden valvojina, on direktiivin noudattamisen takaamiseksi säädetty jäsenvaltioiden oikeudesta valvoa tuotteiden vaatimustenmukaisuutta ja vaatia tarvittaessa käyttöönsä vaatimustenmukaisuuden arviointiin liittyvät asiakirjat. Yhteistyössä valmistajien ja maahantuojien kanssa tehtävän viranomaisvalvonnan taso vaikuttaa pidemmällä aikavälillä koko järjestelmän luotettavuuteen.

On hyvin todennäköistä, että ympäristönäkökohtien sisällyttäminen tuotesuunnitteluun parantaa yleisesti valmistajien ymmärtämystä tuotteidensa suunnittelu- ja valmistusprosessista sekä tarjontaketjusta, jakelusta ja huollosta. Tämä voisi johtaa tuottavuuden kasvuun ja kustannusten laskuun, joka ylittäisi alkuvaiheen kustannukset. Useat tapaus tutkimukset ovat jo tuoneet vahvistusta tälle hypoteesille. Tällaista prosessia voidaan pi-

tää vastaavana kuin laatunäkökohtien huomiointa 1980-luvulla: systemaattinen ja yleinen pyrkimys laatuun ei osoittautunut kalliiksi eikä vaikeasti yhteen sovitettavaksi tuotteen muiden vaatimusten kanssa, vaan se on ollut monien innovaatioiden lähteenä ja siitä on tullut kiinteä osa yritysten päivittäistä toimintaa.

Suomen tuotanto-, vienti- ja tuontilastoja vuosilta 2000 ja 2005

Direktiivin taloudellisten vaikutusten suuntaa antavaa määrää voidaan arvioida Tilastokeskuksen ja Tullin tilastojen avulla. Tarkastelun lähtökohdana käytetään Tilastokeskuksen tilastojen mukaisia EuP-direktiivin soveltamisen piiriin tulevien kahdentoista ensimmäisen tuoteryhmän Suomen tuotantotietoja vuosilta 2000 ja 2005. Tilastokeskuksen tietojen perusteella arvioidaan vastaavien tuoteryhmien Tullin vienti- ja tuontitilastoja.

Direktiivin tarkoittamien tuoteryhmien ja saatujen tilastojen sisältöjen vastaavuus ei ole täysin tarkka ja kattava, mutta tietojen perusteella saadaan kohtalaisen luotettava käsitys asiasta.

Tilastoja tarkastellaan euromääräisinä, ei muissa tilastoiduissa yksikkömäärissä.

Tuotanto Suomessa on pysynyt molempina vuosina (2000 ja 2005) suunnilleen saman suuruisena, eli 1,84 ja 1,86 miljardia euroa.

Vienti on selvästi kasvanut 0,91 miljardista eurosta 1,35 miljardiin euroon. Viennin kohdemaat ovat myös muuttuneet. Vuonna 2000 vienti EU-maihin oli 22 miljoonaa euroa, kun taas vuonna 2005 jo 669 miljoonaa euroa. Vienti EU:n ulkopuolelle on sitä vastoin vähentynyt 887 miljoonasta eurosta 679 miljoonaan euroon.

Lisäksi tilastojen perusteella on osoitettavissa, että tuonti on lisääntynyt 1,37 miljardista eurosta 1,80 miljardiin euroon. Tuonti EU-maista on lisääntynyt 0,91 miljardista eurosta 1,21 miljardiin euroon ja EU-maiden ulkopuolelta 458 miljoonasta eurosta 591 miljoonaan euroon. Kuitenkin tuonnin rakenne on pysynyt samankaltaisena. Tuonti EU-maista on noin kaksinkertainen verrattuna tuontiin EU:n ulkopuolelta kumpanakin vuotena.

Lisäksi havaitaan, että tuonti EU:n ulkopuolelta tapahtuu selvästi harvemmista maista kuin vienti EU:n ulkopuolelle. Vienti jakaantuu joissakin tuoteryhmissä todella useaan maahan. Tuonti tapahtuu taas selvästi harvemmista maista kuten USA ja Kiina.

Kokonaistuonti Suomeen oli vuonna 2005 samaa suuruusluokkaa kuin tuotanto Suomessa samana vuonna. Vuonna 2000 kokonaistuonti oli hieman pienempi kuin tuotanto Suomessa.

Tulevaisuudessa tilanne muuttuu jatkuvasti, koska uusia tuoteryhmiä tulee direktiivin soveltamisalan piiriin koko ajan. Direktiivin vaikutusta tuotantomääriin Suomessa sekä tuontiin ja vientiin on vaikea esityksen antamisajankohtana vielä arvioida.

4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotettavalla puitelalla on vaikutusta julkishallinnon ja viranomaisten toimintaan. Esityksessä ehdotetaan, että Turvatekniikan keskus huolehtisi markkinavalvonnasta. Turvatekniikan keskus vastaa tällä hetkellä jo energiamerkinän ja lämmityskattiloiden energiategokkuuden osalta markkinavalvonnasta. Tähän käytettävä työpanos on noin 0,4 henkilötyövuotta. Koska ehdotetun lain soveltamisalan piiriin kuuluvien tuotteiden määrä tulee olemaan laajempi, tulee Turvatekniikan keskuksen markkinavalvontavollisuus laajenemaan entisestään ja valvonnan piiriin tulee aivan uusia tuoteryhmiä. Jo ennen lain ja tuoteryhmäkohtaisten täytäntöönpanotoimenpiteiden voimaantuloa on varauduttava informaatio-ohjauksen antamiseen. Voidaan arvioida, että alussa uusien markkinavalvontatehtävien tehokas hoitaminen edellyttäisi ainakin 1 henkilötyövuoden lisäresursseja. Aluksi työvoiman lisäresurssit tulevat menemään elinkeinoelämän opastamiseen, mutta ajan myötä lisäresurssit siirtyvät yhä enenevässä määrin valvonnan puolelle. Markkinavalvonta konkretisoituu täysimääräisesti vasta sitten, kun tuoteryhmäkohtaisia täytäntöönpanotoimenpiteitä on voimassa. Valvontaviranomaiselle aiheutuu kustannuksia sitä mukaa kun täytäntöönpanotoimenpiteitä aletaan soveltaa. Myös henkilöstöresurssien tarve tulee kasvamaan sitä

mukaa kun täytäntöönpanotoimenpiteitä hyväksytään.

Markkinavalvonnan vaikuttavuus riippuu paitsi valvontaviranomaisen käyttöön annettujen resurssien suuruudesta, myös yritysten aktiivisuudesta. Periaatteessa on mahdollista, että yritykset ilmoittavat viranomaisille toisten yritysten (kilpailijoiden ja alihankkijoiden) tuotteiden puutteista suhteessa säädettävän lain ja sovellettavan täytäntöönpanotoimenpiteen vaatimuksiin. On kuitenkin vaikea arvioida, ovatko yritykset valmiita ryhtymään näin voimakkaisiin toimiin. Tärkeää on kuitenkin varata markkinavalvontaan riittävät resurssit, koska sen puutteet suosivat vapaa- matkustamista. Tämä suosii velvoitteitaan laiminlyövien ja heikentää velvoitteensa hyvin hoitaneiden yritysten asemaa.

Lakiesityksessä on ehdotettu, että ympäristöministeriö hyväksyisi tarkastuslaitokset. Tässä ei kuitenkaan ole kyse uuden hyväksymis- tai valvontajärjestelmän luomisesta, vaan jo nyt voimassaolevasta järjestelmästä. Pääosa lakiehdotuksen tarkastuslaitoksia koskevista säännöksistä on jo nyt laitteiden energiatehokkuudessa annettussa laissa ja asianomaisessa asetuksessa.

Tuoteryhmäkohtaisten täytäntöönpanotoimenpiteiden valmistelu kuulemisfoorumissa ja sääntelykomiteassa aiheuttaa merkittävää lisätyötä nykyiseen nähden työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön virkamiehille.

4.4 Ympäristövaikutukset

Energiaa käyttävät tuotteet ovat koko elinkaarensa ajan vuorovaikutussuhteessa ympäristöön. Ympäristövaikutuksia syntyy raaka- aineen louhinta- tai tuotantovaiheessa, näiden aineiden muuttamisessa toiminnalliseksi komponenteiksi tai niiden kokoamiseksi laitteiksi. Samoin ympäristövaikutuksia liittyy kuljetukseen ja asennukseen sekä käytön- aikeeseen toimintaan. Energiaa käyttävien tuotteiden valmistuksella, käytöllä ja käytöstä poistamisella on vaikutuksia luonnonvarojen riittävyyteen, ilmastonmuutokseen sekä alueellisesti merkittäviin ilman happamoitumiseen ja savusumun syntyymiseen. EuP- direktiivi kohdistuu myös haitallisimpiin il-

maan ja vesistöihin kohdistuviin päästöihin ja vaarallisten aineiden käsittelyyn sekä tuotannossa että jätevaiheessa.

Toisin kuin suuri osa perinteisestä ympäristösääntelystä EuP-puitedirektiivi ei lähtökoh- taisesti pyri ennalta asettamaan ympäristön- suojelun tasoa. Jos täytäntöönpanotoimenpi- teet tulevat sisältämään ympäristönäkökohtia koskevia raja-arvoja, tuoteryhmien heikoimmat tuotteet poistuvat verraten nopeasti markkinoilta, jolloin ympäristövaikutukset vähenevät. Sitovat raja-arvot saattavat aihe- uttaa myös epävarmuuksia. Täytäntöönpano- toimenpiteiden laatimisessa haaste onkin määrittellä mahdolliset raja-arvot niin, ettei- vät ne ole liian tiukkoja, jolloin juuri kukaan ei pysty niitä toteuttamaan, tai liian väljiä, jolloin ne toimivat esteenä innovaatioille.

Vaikutukset voivat myös olla globaaleja, kun valmistajat, alihankkijat ja maahantuojat edellyttävät tietoja kaikilta alihankkijoiltaan ja koko tuoteketjusta, ja ottavat tiedot huomioon hankintoja ja sopimuksia tehdessään. Kokemukset esimerkiksi tiettyjen vaarallisten aineiden käyttöä sähkö- ja elektroniikka- laitteissa rajoittavan RoHS-direktiivin edel- lyttämästä tuoteketjuohjauksesta osoittavat, että tuoteketjuohjaus toimii selvästi myös yli rajojen ja sääntelyn välittömästi kattaman EU-alueen.

EuP-direktiivin edellyttämä tuotteen eko- logisen profiilin laadinta voikin käynnistää prosesseja, jotka johtavat ympäristöominais- suuksien parannuksiin koko tuoteketjussa. Tuoteketjun kaikki valmistajat saavat saman tiedon tuotteelle asetettavista ympäristövaa- timuksista, jolloin tiedon tehokas hallinta tuoteketjussa tulee mahdollisesti. Tuoteket- jun yritykset osaavat automaattisesti tarjota informaatiota oikeista asioista ja kiinnittää huomiota keskeisiin ympäristövaikutuksiin.

Tuotesuunnittelulla on myös mahdollista kohdistaa toimenpiteet ja kustannukset siihen tuoteketjun vaiheeseen, jossa saavutetaan ympäristöparannukset kustannustehokkaim- min. Alkuvaiheessa tuotesuunnittelun kus- tannukset ja tuotetiedon hallinta aiheuttaa li- säkustannuksia valmistajille.

Suomen ympäristökeskus on arvioinut, että EuP-direktiivin mukaiset toimeenpanotoi- menpiteet voivat onnistuessaan vähentää merkittävästi tuotteen ympäristövaikutuksia.

Ympäristönäkökulman huomioon ottaminen tuotesuunnitteluvaiheessa kannustaa etsimään uudenlaisia ja innovatiivisia ympäristömyötäisiä ratkaisuja. Tuotteen ympäristövaikutuksista jopa 80 prosenttia määräytyy tuotesuunnitteluvaiheessa, joten suunnitteluvaiheessa huomioon otettu materiaalien ja energian käytön tehostuminen säästää sekä ympäristöä että kustannuksia.

Motiva Oy on arvioinut EuP-direktiivin toimeenpanon teknis-taloudellista energiansäästöpotentiaalia muutamissa tuoteryhmissä. Tarkastelu tehtiin sekä olettamalla nykykehitystä myötäilevä "normaalikehitys" että olettamalla uusien laitteiden energiatehokkuuden paranevan nopeammin EuP-direktiivin mukaisten täytäntöönpanotoimenpiteiden seurauksena. Kaikissa tuoteryhmissä on arvioitu, että normaalikehitykseen nähden lisäsäästöjä olisi saatavissa, jos laitekannan uusiutuessa uudet laitteet edustaisivat tällä hetkellä paras-ta käytävissä olevaa tekniikkaa. Tämä puolestaan vaatisi tehokkaampia ohjauskeinoja.

Riittävä tiedonsaanti on välttämätön edellytys kuluttajan ympäristötietoisille valinnoille. EuP-direktiivin myötä on mahdollista antaa tiedot tuotteen ympäristönäkökohdista kuluttajalle. Lisäksi voidaan direktiivin mukaan edellyttää käyttöohjeita, joiden avulla kuluttaja voi käyttää tuotetta asianmukaisella ja ympäristöä säästävällä tavalla. Toisaalta tuotteen tulisi jo itsessään ohjata oikeanlaiseen käyttöön, ja osa ohjeista olisikin hyvä löytää ytimekkäässä muodossa tuotteesta itsestään.

EuP-puitedirektiivin ja sen nojalla annettavien täytäntöönpanotoimenpiteiden avulla on mahdollista vähentää huomattavasti energiaa käyttävien tuotteiden ympäristövaikutuksia. Tähän vaikuttavat toisaalta mahdolliset pakolliset määräykset sekä ekologisen tuotesuunnittelun vaikutuksesta kehittyvä uudenlainen tuotekehityskulttuuri ja ekologista kestävyyttä parantavat innovaatiot. Pahimmillaan tuloksena saattaa olla paljon lisää paperityötä ja sellaisten ympäristöjärjestelmien rakentaminen, joilla kuitataan direktiivin vaatimukset ilman suuria ympäristöhyötyjä. Lopputulos riippuu siitä, kuinka hyvin täytäntöönpanotoimenpiteissä pystytään yhdistämään erityiset vaatimukset ja yleiset tuotesuunnittelun vaatimukset, kuinka ajoissa ja hyvin valmistajat ja maahantuojat saavat tie-

don vaatimuksista pystyäkseen valmistautumaan niihin, kuinka hyvin valvonta toimii, ja miten koko järjestelmä kannustaa tuotteiden ympäristömyötäiseen omaehtoiseen parantamiseen.

4.5 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotetun lain tarkoituksena on yhdistää ympäristönäkökohdat osaksi tuotesuunnittelua. Lain tarkoituksena on edistää kestäväää kehitystä sekä luoda yhdenmukaiset suunta- viivat sille, miten energiaa käyttäville tuotteille asetetaan ympäristöasioita koskevia suunnitteluvaatimuksia. Esityksellä odotetaan olevan vaikutuksia ihmisten käyttäytymiseen, arvoihin ja asenteisiin. Esityksen avulla pyritään saamaan valmistajat tuottamaan ja valmistamaan ympäristöystävällisiä energiaa käyttäviä tuotteita. Kuluttajille tarjottavan tiedon avulla kuluttajille annetaan mahdollisuus vertailla eri tuotteita entistä helpommin ja myös mahdollisuus valita entistä ympäristöystävällisempi tuote. Kysynnän pienentyessä saadaan markkinoilta vähitellen pois sellaiset tuotteet, jotka eivät ole suunniteltu ympäristöystävällisesti. Lain säännöksiä voidaan pitää sukupuolivaikutusten osalta neutraalina.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Lakiesitys on valmisteltu kauppa- ja teollisuusministeriössä (1.1.2008 alkaen työ- ja elinkeinoministeriössä) yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa. Valmistelun aikana on lakiehdotusta käsitelty myös sidosryhmistä koostuvissa kokouksissa. Näissä kokouksissa on ollut edustettuina Helsingin kauppakorkeakoulu, Suomen Standardisoimisliitto SFS ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Sesko ry, Suomen ympäristökeskus, Teknologiateollisuus ry, Teknisen Kaupan Liitto, Turvatekniikan keskus ja Motiva Oy.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Kauppa- ja teollisuusministeriö on pyytänyt hallituksen esitysluonnoksesta lausunnot seuraavilta tahoilta: liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, oikeusministeriö, puolustusministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, sisäasiainministeriö, työministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, Kilpailuvirasto, Kuluttajavirasto, Energiamarkkinavirasto, Viestintävirasto, Turvatekniikan keskus, Mittatekniikan keskus, Elektroniikan Tukkauppiat ry, Energiateollisuus ry, Suomen Kaupan Liitto SK ry, Neuvottelevat Sähkösuunnittelijat NSS ry, Suunnittelu- ja konsulttitoimistojen liitto SKOL ry, SESKO ry, Suomen Sähkötukku-liikkeiden liitto ry, Sähkö- ja Teleurakoitsijaliitto STUL ry, Sähköenergialiitto SENER ry, Teknologiateollisuus ry, Kemianteollisuus ry, Talotekniikkaliitto, Teollisuuden Sähkö ja Automaatio ry, Kuluttajat – Konsumenterna r.y, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Suomen Kiinteistöliitto ry, Suomen

Kuluttajaliitto, Suomen Kuntaliitto ry, Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry, Suomen Yrittäjät ry, Tielaitos, Öljy- ja Kaasualan Keskusliitto ry, Öljy- ja kaasulämmitys Yhdistys ry, SGS FIMKO Oy, Helsingin Energia, Inspecta Oy, Teollisuuden Voima Oy, Valtion teknillinen tutkimuskeskus, Suomen sairaalatekninen yhdistys ry, Sähkölaitteistojen Kunnossapitoyhdistys SÄKPY ry, Teknillinen korkeakoulu, Suomen Valoteknillinen Seura ry, Motiva Oy, Syke, Tekes, Suomen Standardisoimisliitto SFS ry, Luontoliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto ry ja Ahvenanmaan maakuntahallitus.

Keskeisiksi asioita lausunnoissa olivat valtuutussäännökset, laissa esiintyneet termit, täytäntöönpanotoimenpiteet ja pk-yritysten huomioiminen erityisesti tiedottamisen osalta.

Lausunnoissa saadun palautteen johdosta työ- ja elinkeinoministeriö jatkoi lakiehdotuksen valmistelua ympäristöministeriön edustajien kanssa. Esitys on viimeistelty työ- ja elinkeinoministeriössä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Lain tarkoitus. Laissa säädettäisiin energiaa käyttävien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavien vaatimusten puitteet ja varmistettaisiin tällaisten tuotteiden vapaa liikkuvuus.

Lisäksi ehdotetulla lailla edistettäisiin kestävää kehitystä parantamalla energiatehokkuutta ja ympäristönsuojelun tasoa sekä energiahuoltovarmuutta.

Ehdotetulla lailla toimeenpantaisiin energiaa käyttävien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteista sekä neuvoston direktiivin 92/42/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 96/57/EY ja 2000/55/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/32/EY. EuP-direktiivissä pyri-

tään määrittelemään yhdenmukaiset suunta- viivat sille, millaisia ympäristöasioita koskevia vaatimuksia energiaa käyttävien tuotteiden suunnittelulle asetetaan. Direktiivin perusteella Euroopan yhteisöjen komissio tulee antamaan tarkempia tuoteryhmäkohtaisia täytäntöönpanotoimenpiteitä energiaa käyttäville tuotteille. Lisäksi ehdotettuun lakiin sisällytettäisiin soveltuvin osin voimassa oleva laki laitteiden energiatehokkuudesta (1241/1997) sekä sen nojalla annettu asetus laitteiden energiatehokkuudesta annetussa laissa tarkoitettujen tarkastuslaitosten hyväksymisestä (1298/1997). Edellä mainittu asetus ei vastaa perustuslain säännöksiä, koska keskeisistä velvoitteista on säädetty asetustasolla. Tämän vuoksi on tarpeen muuttaa lainsäädäntöä siten, että se noudattaa perustuslain vaatimuksia.

Toimeenpantava direktiivi edistää osaltaan elinkaariajattelun sisällyttämistä tuotesuun-

nitteluun. Elinkaariajattelu on yksi yhdenne-
tyn tuotepolitiikan (Integrated Product Poli-
cy, IPP) peruseriaatteista.

2 §. Lain soveltamisala. Ehdotetun puite-
lain soveltamisala olisi laaja. Ehdotettua la-
kia sovellettaisiin markkinoille saatettaviin ja
käyttöön otettaviin energiaa käyttäviin tuot-
teisiin. Energiaa käyttäviä tuotteita ovat esi-
merkiksi sähkömoottorit, toimistovalaistus,
valaistusjärjestelmät, kulutuselektronikka ja
katuvalaistus. Soveltamisala kattaisi myös
energiaa käyttävään tuotteeseen liitettäväksi
tarkoitettut osat, jotka saatetaan markkinoille
erillisinä osina loppukäyttäjää varten ja joi-
den ympäristönsuojellullinen taso voidaan ar-
vioida itsenäisesti. Myös energian tuottami-
seen, siirtämiseen ja mittaamiseen käytettä-
vät tuotteet ovat ehdotetun lain sovelta-
misalan piirissä. Tarkemmin soveltamisalaa
on määritelty 3 §:n määritelmässä kohdassa
”energiaa käyttävä tuote”.

Liikennevälineet eli henkilö- tai tavarankul-
jetukseen tarkoitettut maalla, vedessä ja
ilmassa kulkevat ajoneuvot jäisivät ehdotet-
tavan lain soveltamisalan ulkopuolelle, koska
liikennevälineet ovat jo nyt lukuisten säädös-
ten ja vapaaehtoisten toimenpiteiden kohte-
na. Näistä esimerkkeinä ovat suunnittelua
koskeva yksityiskohtainen lainsäädäntö ja
hiilidioksidipäästöjä koskevat vapaaehtoiset
sopimukset.

3 §. Määritelmät. Tähän pykälään on koot-
tu lain keskeisten käsitteiden määritelmät.
Määritelmät ovat pääosin samoja kuin ne
ovat toimeenpantavassa direktiivissä ja voi-
massa olevassa laitteiden energiamerkintää
koskevassa laissa.

2 luku. Energiaa käyttävän tuotteen
ekologista suunnittelua koskevat
vaatimukset

**4 §. Valmistajan, valtuutetun edustajan,
elinkeinonharjoittajan ja maahantuojan vel-
vollisuudet.** Pykälässä olisi perussäännös
energiaa käyttävien tuotteiden markkinoille
saattamisesta tai käyttöön ottamisesta. Ener-
giaa käyttävä tuote voitaisiin saattaa markki-
noille tai ottaa tarkoitettuun käyttöön vain,
jos se on ehdotettavana olevan lain vaatimus-
ten mukainen.

Energiaa käyttävien tuotteiden markkinoil-
le saattamisessa ja käyttöön ottamisessa nou-
datettaisiin Euroopan yhteisöissä käytössä
olevien uuden lähestymistavan ja kokonais-
valtaisen lähestymistavan mukaisten direktii-
vien periaatteita. Euroopan yhteisöjen komis-
sion laatiman uuteen lähestymistapaan ja ko-
konaisvaltaiseen lähestymistapaan perustuvi-
en direktiivien täytäntöönpano-oppaan mu-
kaan tuote saatetaan Euroopan unionin tai
Euroopan talousalueen markkinoille silloin,
kun se asetetaan saataville ensimmäistä ker-
taa. Tämän katsotaan tapahtuvan silloin, kun
tuote luovutetaan Euroopan unionin tai Eu-
roopan talousalueen markkinoilla tapahtuvaa
jakelua tai käyttöä varten. Säännös viittaa
markkinoille saattamiseen ensimmäistä ker-
taa ja se kattaa vain uudet tuotteet, jotka on
valmistettu Euroopan unionissa tai Euroopan
talousalueella sekä uudet ja käytetyt kolman-
sista maista tuotavat tuotteet. Omaan käyt-
töön tarkoitettut tuontitavarat tulkitaan mark-
kinoille saatetuiksi niiden tullessa Euroopan
unioniin tai Euroopan talousalueelle. Mark-
kinoille saattamisen käsite viittaa yksittäisiin
tuotteisiin eikä tuotetyyppeihin, riippumatta sii-
tä, onko tuote valmistettu yksittäiskappaleena
vai sarjatuotantona.

Tuotteen luovuttaa joko valmistaja tai tä-
män valtuutettu edustaja ja se luovutetaan
Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueel-
le sijoittautuneelle maahantuojalle tai tuot-
teen jakelusta Euroopan unionin tai Euroo-
pan talousalueen markkinoilla vastaavalle
henkilölle. Valmistaja tai tämän valtuutettu
edustaja voi luovuttaa tuotteen myös suoraan
lopulliselle kuluttajalle tai loppukäyttäjälle.

Tuote katsotaan luovutetuksi joko silloin,
kun luovutus on fyysisesti tapahtunut tai kun
omistusoikeus on siirretty. Tuote voidaan
luovuttaa joko korvausta vastaan tai vastik-
keettomasti ja luovutuksen perustana voi olla
mikä tahansa oikeudellinen toimenpide, esi-
merkiksi myynti, lainaus, vuokraus tai lahjoit-
tus.

Käyttöönotolla tarkoitetaan ajankohtaa, jo-
na loppukäyttäjä käyttää tuotetta ensimmäi-
sen kerran Euroopan unionissa tai Euroopan
talousalueella. Kun tuote otetaan käyttöön,
sen on oltava uuden lähestymistavan mukais-
ten direktiivin säännösten ja yhteisön muun
lainsäädännön mukainen

5 §. *Energiaa käyttävän tuotteen ekologisen suunnittelu.* Pykälässä säädettäisiin energiaa käyttävän tuotteen ekologisen suunnittelun yleisperiaate. Suunnittelussa tulisi pyrkiä saavuttamaan korkea ympäristösuojelun taso vähentämällä energiaa käyttävien tuotteiden mahdollisia ympäristövaikutuksia tuotteiden koko elinkaaren ajalla.

6 §. *Energiaa käyttävän tuotteen yleiset ja erityiset ekologisen suunnittelun vaatimukset.* Komissio antaa direktiivin nojalla tuoteryhmäkohtaisia ekologisen suunnittelun yleisiä ja erityisiä vaatimuksia. Pykälässä säädettäisiin, että energiaa käyttävän tuotteen saa saattaa markkinoille tai ottaa käyttöön vain, jos se täyttää kyseiset vaatimukset. Pykälässä luettelutaisiin ne tuoteryhmät ja tuoteominaisuudet, joille komissio käytettävissä olevan tiedon mukaan tulee asettamaan suunnitteluvaatimuksia. Luetteluista tuoteryhmistä ja tuoteominaisuuksista kohdat 1—7 kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan ja kohdassa 8 mainittu energiaa käyttävät rakennustuotteet kuuluvat ympäristöministeriön toimialaan. Energiaa käyttävällä rakennustuotteella tarkoitetaan rakennustuotetta, joka on tarkoitettu käytettäväksi pysyvänä osana rakennuskohteessa kuten esimerkiksi lämmitys- ja vedenlämmityslaitteet sekä lämmitys-, ilmanvaihto- ja ilmastointijärjestelmät. Pykälässä säädettäisiin myös valtuus valtioneuvoston asetuksella säätää tarkemmin ekologisen suunnittelun tuoteryhmäkohtaisista yleisistä vaatimuksista sekä ministeriön asetuksella tarkemmin säätää ekologisen suunnittelun tuoteryhmäkohtaisista erityisistä vaatimuksista. Vaatimusten säätäminen valtioneuvoston ja ministeriön asetuksilla olisi peruteltua, koska sekä yleiset että erityiset vaatimukset vaihtelevat huomattavasti tuoteryhmittäin. EuP-direktiivin liitteessä I on säädetty yleisistä ekologisen suunnittelun vaatimuksista ja liitteessä II on säädetty erityisistä ekologisen suunnittelun vaatimuksista. Liitteiden sisällöstä selviää minkä tyyppisiä asioita tuoteryhmäkohtaisissa täytäntöönpanotoimenpiteissä tulee olemaan. Erityiset vaatimukset ovat luonteeltaan täysin teknisiä.

3 luku. Energiaa käyttävän tuotteen vaatimustenmukaisuus

7 §. *Energiaa käyttävän tuotteen vaatimustenmukaisuuden arviointi.* Pykälässä olisi perussäännökset vaatimustenmukaisuuden arvioinnista. Yleissääntönä EuP-direktiivin mukaisesti on suositeltu valmistajan itsensä suorittamaa vaatimustenmukaisuuden arviointia. Pykälän 1 momentin mukaan valmistajan tai tämän valtuutetun edustajan olisi ennen energiaa käyttävän tuotteen markkinoille saattamista tai käyttöön ottamista huolehdittava siitä, että tuotteelle suoritetaan vaatimustenmukaisuuden arviointi sen varmistamiseksi, että tuote täyttää sille ehdotetussa laissa säädetyt vaatimukset. Energiaa käyttävän tuotteen vaatimustenmukaisuudesta vastaa valmistaja tai tämän valtuutettu edustaja.

Pykälän 2 momentissa on valtuuspykälä, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää energiaa käyttävän tuotteen vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta. Tällä valtuutuksella olisi tarkoitus toimeenpanna EuP-direktiivin liitteet IV ja V. Edellä mainittujen liitteiden mukaisesti hyväksyttäviä vaatimuksenmukaisuuden arviointimenettelyjä ovat sisäisen suunnittelun valvontamenettely ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnin hallintajärjestelmä. Lisäksi vaatimustenmukaisuuden arviointi voi perustua, myös muuhun vastaavaan vaatimuksenmukaisuuden arviointimenettelyyn esimerkiksi päätöksessä 768/2008/EY kuvattuihin moduuleihin. Vaatimustenmukaisuuden osoittamiseen liittyy vaadittava dokumentaatio siitä, että valmistajan tuotesuunnitteluprosessi on täytäntöönpanotoimenpiteen vaatimusten mukainen.

8 §. *Vaatimustenmukaisuusvakuutus.* Pykälässä säädettäisiin, että aina ennen kuin energiaa käyttävä tuote saatettaisiin markkinoille tai otettaisiin käyttöön, siitä olisi annettava vaatimustenmukaisuusvakuutus. Vaatimustenmukaisuusvakuutuksessa valmistaja tai sen valtuutettu edustaja vakuuttaisi, että energiaa käyttävä tuote olisi ehdotetun lain vaatimusten mukainen. Vaatimustenmukaisuusvakuutus voi kattaa yhden tai useampia tuotteita.

Pykälän toisessa momentissa säädettäisiin, että vaatimuksenmukaisuusvakuutuksen yksityiskohtaisemmasta sisällöstä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tällä valtuutuksella olisi tarkoitus toimeenpanna EuP-direktiivin liite VI.

9 §. CE-merkintä. Pykälä sisältäisi säännökset CE-merkinnästä. Tuotteeseen kiinnitetty CE-merkintä on merkinnän kiinnittäneen tai sen kiinnittämisestä vastaavan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön antama vakuutus siitä, että energiaa käyttävä tuote on kaikkien siihen sovellettavien säännösten mukainen ja että energiaa käyttävälle tuotteelle on suoritettu asianmukaiset vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt. CE-merkinnän kiinnittämisestä vastaisi valmistaja tai tämän yhteisöön sijoittunut edustaja.

Merkintä olisi kiinnitettävä energiaa käyttäviin tuotteisiin aina ennen kuin ne saatetaan markkinoille tai otetaan käyttöön.

CE-merkinnän tulisi olla sellainen kuin on laissa tietyjen tuotteiden varustamisesta CE-merkinnällä. Tämä vastaa EuP-direktiivin liitettä III.

Lähtökohtaisesti merkintä tulee kiinnittää energiaa käyttävään tuotteeseen. Jos tämä ei ole mahdollista, se on kiinnitettävä pakkaukseen ja mukana oleviin asiakirjoihin. Edellä mainitun lain 3 §:n mukaan merkintä on tehtävä näkyvällä, helposti luettavalla ja pysyvällä tavalla. CE-merkinnän katsotaan tarjoavan olennaisen tärkeää tietoa viranomaisille ja muille tahoille, kuten jakelijoille, kuluttajille ja muille käyttäjille.

CE-merkintälain 5 §:n mukaan tuotteeseen ei saisi kiinnittää sellaisia merkkejä tai tekstejä, jotka voidaan helposti merkitykseltään tai muodoltaan sekoittaa CE-merkintään tai jotka voivat vaikeuttaa CE-merkinnän näkymistä ja luettavuutta. Koska CE-merkintä on ainoa merkintä, joka osoittaa tuotteen vaatimustenmukaisuuden, on tärkeää, ettei tuotteeseen kiinnitetä muita merkkejä, jotka voidaan sekoittaa merkintään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että silloin kun energiaa käyttävä tuote kuuluu muun lainsäädännön alaan, jossa säädetään CE-merkinnästä, tulee merkinnän osoittaa, että tuote on myös näiden muiden säännösten mukainen.

10 §. Vaatimustenmukaisuusolettama. Pykälässä säädettäisiin siitä, milloin energiaa käyttävä tuote katsotaan vaatimuksen mukaiseksi. Osoituksena siitä, että tuote katsotaan vaatimuksenmukaiseksi on se, että tuotteeseen on kiinnitetty CE-merkintä siten kuin ehdotetun lain 9 §:ssä säädettäisiin ja lisäksi, jos energiaa käyttävään tuotteeseen on sovellettu yhdenmukaistettuja standardeja tai, jos tuotteelle on myönnetty ympäristömerkki yhteisön ympäristömerkkiasetuksen nojalla⁶. Tällöin kuitenkin edellytetään, että ympäristömerkki täyttää ekologosta suunnittelua koskevat vaatimukset.

Ympäristömerkki on EU:n laatumerkintäohjelma, jonka tarkoituksena on merkitä erittäin korkean ympäristönsuojelluksen tason saavuttavat tuotteet. Ympäristömerkin myöntämiseksi vaadittavista kriteereistä päätetään EU:n tasolla yhteisesti sovituin virallisien menettelyin. Tämä takaa selkeät vaatimukset, riittävän analyysin ja sidosryhmien edustuksen.

Eurooppalaiset kuluttajat voivat Euroopan ympäristömerkkijärjestelmän kautta helposti tunnistaa virallisesti hyväksytyt ympäristöä säästävät tuotteet. Valmistajat voivat puolestaan ympäristömerkin avulla helposti osoittaa asiakkailleen, että niiden tuotteet kuormittavat ympäristöä tavanomaista vähemmän. Ympäristömerkin saaneiden tuotteiden oletetaan sen vuoksi olevan tässä puitelaissa asetettujen ekologista suunnittelua koskevien vaatimusten mukaisia, jos kyseinen vaatimus kuuluu merkin myöntämisen kriteereihin.

Pykälän kolme kohdan mukaan Euroopan yhteisöjen komissio voi päättää komiteamenettelyssä, että muut ympäristömerkit, joiden kriteerit vastaavat yhteisön ympäristömerkkiä sekä asianomaisen tuoteryhmän ekologista suunnittelua koskevia määräyksiä ovat vaatimuksen mukaisia.

Suomessa nykyisin käytössä olevan pohjoismaisen ympäristömerkin eli Joutsenmerkin vaatimukset perustuvat elinkaaritarkaste-luun ja energiatehokkuuteen. Joutsenmerkin

⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1980/2000, annettu 17 päivänä heinäkuuta 2000, tarkistetusta yhteisön ympäristömerkin myöntämisyjärjestelmästä, (EYVL L 237, 21.9.2000, s.1).

EuP-direktiivin mukainen vaatimuksenmukaisuus edellyttäisi, että asianomainen merkille annettaisiin EU:n laatumerkintäohjelman mukainen hyväksyntä.

11 §. Poikkeus vaatimuksista. Pykälän mukaan energiaa käyttävä tuote voitaisiin asettaa näytteille tai sitä voitaisiin esitellä messuilla, näyttelyissä tai niiden kaltaisissa tilaisuuksissa, vaikka energiaa käyttävä tuote ei olisi ehdotetun lain vaatimusten mukainen, jos näkyvällä tavalla selvästi ilmoitettaisiin, että energiaa käyttävää tuotetta ei saa saattaa markkinoille tai ottaa käyttöön ennen kuin se on saatettu vaatimusten mukaiseksi.

12 §. Komponentteja ja osakokoonpanoja koskeva tiedonantovelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin valmistajan tai valtuutetun edustajan velvollisuuksista, jotka saattavat komponentteja ja osakokoonpanoja markkinoille tai ottavat niitä käyttöön. Pykälän mukaan heitä voitaisiin vaatia antamaan tarvittavat tiedot energiaa käyttävän tuotteen valmistajalle komponenttien ja osakokoonpanojen materiaalin koostumuksesta ja energian, materiaalin ja muiden resurssien kulutuksesta, jos tällä on merkitystä ekologisen suunnittelun kannalta. Nämä tiedot voivat olla tarpeellisia, jotta lopputuotteen valmistaja pystyy laatimaan tuotteestaan energiaa käyttävän tuotteen ekologisen profiilin.

Tästä tiedonantovelvollisuudesta voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

13 §. Tietojen säilyttäminen ja niiden esittäminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että valmistajan tai sen valtuutetun edustajan olisi pidettävä energiaa käyttävän tuotteen vaatimustenmukaisuuden arviointiin liittyvät asiakirjat ja annetut vaatimustenmukaisuusvakuutukset saatavilla tarkastusta varten kymmenen vuoden ajan viimeisen energiaa käyttävän tuotteen valmistamisesta. Asiakirjojen olisi oltava valvontaviranomaisen saatavilla kymmenen päivän kuluessa valvontaviranomaisen esittämän pyynnön vastaanottamisesta.

Jos valmistaja ei ole sijoittautunut Euroopan yhteisöön eikä sillä ole valtuutettua edustajaa, on maahantuoja ja elinkeinonharjoittajan velvollisuus säilyttää tuotteen vaatimustenmukaisuudesta annettava vakuutus ja tekniset asiakirjat.

14 §. Kuluttajalle annettavat tiedot. Pykälän mukaan elinkeinonharjoittajan olisi annettava kuluttajalle tiedot kyseistä tuoteryhmää koskevan täytäntöönpanotoimenpiteen mukaisesti energiaa käyttävän tuotteen kestävästä käytöstä sekä tarvittaessa myös energiaa käyttävän tuotteen ekologisesta profiilista ja ekologisen suunnittelun eduista.

Lisäksi on huomattava, että kuluttajan-suojalain (38/1978) 2 luvun 1 §:n yleislausekkeen mukaan markkinointia pidetään aina sopimattomana, jos se ei sisällä kuluttajan terveyden tai taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitetuista kuluttajalle annettavista tiedoista voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

4 luku. Energiaa käyttävän tuotteen energiamerkintää koskevat vaatimukset

Lukuun neljä on koottu ne energiaa käyttävien tuotteiden energiamerkintää koskevat säännökset, jotka eivät ole yhteisiä energiaa käyttävien tuotteiden ekologista suunnittelua koskevien vaatimusten kanssa.

15 § Energiaa käyttävän tuotteen energiamerkintä. Pykälässä on määritelty, mitä energiamerkinnällä tarkoitetaan. Energiankulutustietojen ilmoittaminen on energiamerkinnässä pääasia, mutta tietoja voidaan antaa myös esimerkiksi pesukoneen vedenkulutuksesta ja linkoustehosta tai pakastimen pakastuskyvystä.

Energiamerkintävelvoite koskee toistaiseksi joukkoa kotitalouslaitteita, joihin kuuluu myös rakennustuotteiksi luettavia tuotteita kuten kuumavesivaraajat ja ilmastointilaitteet. Energiamerkinnan piiriin voi lähivuosina tulla myös muita tuotteita, esimerkiksi kulutuselektroniikkaa ja tuotteita, jotka eivät ole kotitalouksissa käytettäviä.

Voimassa olevien puitesäädösten mukaan energiamerkintä koskee seuraavia tuoteryhmiä:

- 1) jääkaapit, pakastimet ja näiden yhdistelmät;
- 2) pesukoneet,
- 3) kuivausrummut

- 4) kuivaavat pesukoneet;
- 5) astianpesukoneet;
- 6) uunit;
- 7) lämminvesivaraajat;
- 8) valonlähteet; sekä
- 9) ilmastointilaitteet.

Mainituista tuoteryhmistä on lämminvesivaraajia lukuun ottamatta EY:n komissio antanut direktiivit ja kauppaj- ja teollisuusministeriö tai ympäristöministeriö kansalliset säädökset. Lämminvesivaraajia koskeva merkintädirektiivi on valmisteilla.

Laissa ei lueltaisi tuoteryhmiä, joita merkintävelvollisuus koskee. Lakia sovellettaisiin 2 §:n mukaan energiaa käyttäviin tuotteisiin. Tämän pykälän mukaan energiamerkinnän kohteena olisi kotitalouslaite, rakennustuote tai muu energiaa käyttävä tuote. Säädöksiä pantaisiin tarvittaessa kansallisesti täytäntöön sitä mukaa kuin EY:n säädösten täytäntöönpano edellyttäisi. Näin voitaisiin toimia joustavasti ilman että lakia tarvitsisi muuttaa, jos uusia laiteryhmiä tulee energiamerkinnän piiriin.

Energiamerkintädirektiiviin on lähivuosina odotettavissa muutoksia. Komissio on valmistelemassa EuP-direktiivin toimeenpanoa ja pohtii samaan aikaan myös energiamerkintädirektiivin uusimista.

16 §. Markkinoille saattaminen. Energiaa käyttävän tuotteen saisi saattaa markkinoille, jos se täyttää tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä energiamerkinnälle asetetut vaatimukset. Energiaa käyttävän tuotteen valmistaja, tämän valtuutettu edustaja, maahantuojat ja elinkeinonharjoittajat vastaisivat siitä, että tuotteen energiamerkinnässä annettavat tiedot täyttävät tässä laissa ja sen nojalla säädetyt vaatimukset. Velvollisuus olisi ensisijaisesti valmistajalla tai tämän valtuutetulla edustajalla, mutta jos nämä eivät ole sijoittautuneet Euroopan yhteisöön, velvollisuus olisi maahantuojalla ja elinkeinonharjoittajalla riippuen siitä, kuka saattaa energiaa käyttävän tuotteen markkinoille.

17 §. Energiamerkin, tuoteselosteen ja teknisen tietoaineiston laatiminen. Energiaa käyttävän tuotteen valmistajan, tämän valtuutetun edustajan, maahantuojan ja elinkeinonharjoittajan velvollisuus olisi huolehtia vaatimusten mukaisen energiamerkin laatimisesta ja toimittamisesta elinkeinonharjoittajalle

sekä laadittava tuoteseloste. Tuoteseloste sisältää energiamerkissä olevat tiedot sekä tuotetta koskevia lisätietoja, jos lisätietoja tulee ministeriön asetuksen mukaan antaa. Tuoteselosteessa olevat tiedot olisi sisällytettävä tuote-esitteeseen. Jos tuote-esitettä ei laadita, tuoteseloste olisi liitettävä elinkeinonharjoittajalle tuotteen mukana toimitettaviin asiakirjoihin. Valmistajan, tämän valtuutetun edustajan, maahantuojan ja elinkeinonharjoittajan velvollisuus olisi myös laatia sellainen tuotetta koskeva tekninen tietoaineisto, jonka perusteella valvontaviranomainen voi arvioida, pitävätkö energiamerkkiin ja tuoteselosteeseen sisältyvät tiedot paikkansa. Tekninen tietoaineisto olisi säilytettävä viiden vuoden ajan viimeisen tuotteen valmistamisesta. Viiden vuoden määräaika on säädetty kotitalouslaitteiden energiamerkintää koskevassa direktiivissä (92/75/ETY).

Pykälän 2 momentin mukaan ympäristöministeriö voisi asetuksella säätää tarkemmin kuhunkin energiaa käyttävään rakennustuotteeseen liitettävästä energiamerkistä, tuoteselosteesta, lisätiedoista, teknisestä tietoaineistosta ja tietoaineiston säilyttämisestä.

Pykälän 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi asetuksella tarkemmin säätää muihin kuin energiaa käyttäviin rakennustuotteisiin liitettävästä energiamerkistä, tuoteselosteesta, lisätiedoista, teknisestä tietoaineistosta ja tietojen säilyttämisestä. Työnjako ministeriöiden välillä johtuu niiden toimivallan jakautumisesta. Energiaa käyttävät rakennustuotteet, esimerkiksi lämminvesivaraajat ja ilmastointilaitteet, kuuluvat ympäristöministeriön toimialaan.

Asetukset sisältäisivät teknisluontoisia säännöksiä energiamerkin mallia ja sisältöä, tuoteselosteen sisältöä, käytettäviä mittausmenetelmiä sekä teknisen tietoaineiston sisältöä koskevista vaatimuksista sen mukaan kuin EY:n direktiivien täytäntöönpano edellyttäisi. Direktiivien täytäntöönpanossa ei käytännössä juuri ole kansallista liikkumavaraa. Energiamerkinnän muoto sekä merkinnässä ja tuoteselosteessa ilmoitettavat tiedot ovat yhtenäiset koko EY:n alueella. Näistä syistä johtuen asetukset annettaisiin ministeriöiden asetuksina, jos EY:ssä edelleen käytettäisiin säädösmuotona direktiivejä. Jos

säädösmuoto olisi jatkossa komission asetus, se olisi suoraan jäsenvaltioita sitova.

Tuoteryhmäkohtaisia direktiivejä on tähän mennessä annettu kahdeksalle tuoteryhmälle: kylmäsäilytyslaitteet, pyykinpesukoneet, kuivausrummut, kuivaavat pesukoneet, astianpesukoneet, lamput, sähköuunit ja ilmastointilaitteet. Lämminvesivaraajia koskeva direktiivi on valmisteilla. Tuoteryhmäkohtaiset energiamerkintäsäädökset valmistelee EY:n komissio, jota avustaa kotitalouslaitteiden energiamerkinnästä annetun neuvoston direktiivin (92/75/EY) 10 artiklassa säädetty sääntelykomitea.

18 §. *Energiamerkin kiinnittäminen energiaa käyttävään tuotteeseen.* Energiaa käyttävää tuotetta kuluttajalle myyvällä elinkeinonharjoittajalla olisi velvollisuus kiinnittää vähittäismyyntipaikassa myytävään tai muuten kuluttajalle tarjottavaan näytteille asetettuun tuotteeseen energiamerkki selvästi ja näkyvästi.

19 §. *Etämyynnin yhteydessä kuluttajalle annettavat tiedot.* Energiaa käyttäviä tuotteita voi olla tarjolla myös muualla kuin vähittäismyymälässä. Kun energiaa käyttävää tuotetta tarjotaan kuluttajalle etämyynnissä, kuluttajan olisi saatava elinkeinonharjoittajalta energiamerkkiin ja tuoteselosteeseen sisältyvät oleelliset tiedot ennen kaupan päättämistä. Etämyynnillä tarkoitetaan kuluttajansuojalain (38/1978) 6 luvun 4 §:n mukaan kulu-tushyödykkeen tarjoamista kuluttajalle elinkeinonharjoittajan järjestämän sellaisen etätarjontamenetelmän avulla, jossa sopimuksen tekemiseen ja sitä edeltävään markkinointiin käytetään yksinomaan yhtä tai useampaa etäviestintä. Etätarjontamenetelmällä tarkoitetaan markkinointi- tai myyntitapaa, joka on järjestetty niin, että sen pääasiallisena tavoitteena voidaan katsoa olevan sopimusten tekeminen etäviestimen avulla. Etäviestimellä tarkoitetaan puhelinta, postia, televisiota, tietoverkkoa tai muuta välinettä, jota voidaan käyttää sopimuksen tekemiseen ilman, että osapuolet ovat yhtä aikaa läsnä.

Nykyisin voimassa olevissa säädöksissä etämyynnin yhteydessä ilmoitettavat tiedot ovat jonkin verran niukemmat kuin muuten energiamerkissä ja tuoteselosteessa vaadittavat tiedot. Siksi etämyynnin yhteydessä puhutaan olennaisista tiedoista. Ympäristömi-

nisteriö voisi antaa asetuksella tarkempia säännöksiä etämyynnin yhteydessä ilmoitet-tavista energiaa käyttäviä rakennustuotteita koskevista olennaisista tiedoista. Työ- ja elinkeinoministeriö asetuksella voitaisiin sää-tää tarkemmin muita kuin energiaa käyttäviä rakennustuotteita koskevista olennaisista tie-doista.

20 §. *Energiamerkinnässä käytettävä kieli.* Energiamerkissä vaadittavat tiedot, tuo-teseloste ja lisätiedot olisi annettava suomen ja ruotsin kielellä. Tiedot voitaisiin antaa yksikielisenä, jos tuotetta myydään vain yksi-kielisessä kunnassa.

5 luku. Tarkastuslaitokset

21 §. *Tarkastuslaitoksen hyväksyminen.* Ympäristöministeriö hyväksyisi lain sovel-tamisalaan kuuluvan Euroopan yhteisön di-rectiivissä tarkoitettun tarkastuslaitoksen ja huolehtisi niitä koskevasta ilmoitusmenette-lystä. Tämä koskisi 2 §:ssä tarkoitettujen tuotteiden vaatimustenmukaisuuden arvioin-tiin osallistuvia tarkastuslaitoksia.

Pykälän 2 momentin nojalla hyväksymis-päätöksessä määriteltäisiin kunkin tarkastus-laitoksen pätevyysalue muun muassa siltä osin millaisia tuotteita tai kohteita laitos on valtuutettu tarkastamaan ja millaisia vaati-mustenmukaisuuden arviointimenettelyitä se saa soveltaa. Tarkastuslaitoksen toimialaan ei tarvitse kuulua kaikkia asianomaisen direk-tiivin soveltamisalaan kuuluvia tuotteita, mutta laitoksen on oltava pätevä ja toimival-tainen huolehtimaan tiettyjen tuotteiden vaa-timustenmukaisuuden arvioinnista kokonai-suudessaan. Päätöksessä vahvistettaisiin myös tarkastuslaitokseen kohdistettavaan valvontaan liittyvät järjestelyt, kuten päte-vyyden uudelleen arvioinnin ajankohdat, jota varmistettaisiin tarkastuslaitoksen täyttä-vän jatkuvasti sille asetetut vaatimukset. Pää-töksessä voitaisiin asettaa muitakin tarkastus-laitoksen toimintaa koskevia vaatimuksia, rajoituksia ja ehtoja. Nämä voisivat olla lähin-nä viittauksia tarkastuslaitoksiin sovelletta-viin säännöksiin ja Euroopan yhteisöjen vi-rallisasiakirjoissa tai ohjeissa vahvistettuihin periaatteisiin, kuten esimerkiksi velvoitteen toimia yhteistyössä muiden vastaavaa

toimintaa harjoittavien tarkastuslaitosten kanssa. Oikeus tehtävien suorittamiseen voitaisiin antaa määräajaksi, mutta käytännössä näin olisi tarpeen menetellä vain poikkeuksellisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion hyväksymä tarkastuslaitos vastaisi 1 momentissa tarkoitettua tarkastuslaitosta, jos hyväksymisessä on noudatettu 22 §:ssä säädettyjä vastaavia vaatimuksia vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mukaisesti.

22 §. *Tarkastuslaitoksen hyväksymisen edellytykset.* Pykälän 1 momenttiin otettaisiin säännökset vaatimuksista, jotka tarkastuslaitoksen tulee täyttää, jotta se voitaisiin hyväksyä 21 §:ssä tarkoitetuksi tarkastuslaitokseksi. Vaatimukset vastaisivat Euroopan yhteisöjen uuden lähestymistavan direktiiveissä ilmoitetuille laitoksille asetettuja vaatimuksia, ja niitä sovellettaisiin myös kansalliseen toimivaltaan kuuluvassa lainsäädännössä.

Tarkastuslaitosten toiminnan luotettavuus edellyttää, että ne ovat tarkastuslaitostehtäviä koskevassa toiminnassaan riippumattomia sekä tehtäviinsä päteviä. Tämän vuoksi tarkastuslaitoksilta vaadittaisiin, että niillä on käytössään riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä, joiden riippumattomuus tarkastuslaitostehtävien osalta on varmistettu, sekä toiminnan edellyttämät laitteet, välineet ja järjestelmät. Lisäksi tarkastuslaitoksilta vaadittaisiin vastuuvakuutusta, jollei asia olisi järjestetty muulla vastaavalla tavalla.

Pykälän 2 momentissa edellytettäisiin lisäksi, että 21 §:n 1 momentissa tarkoitettua tarkastuslaitoksen tulisi olla Suomessa rekisteröity oikeushenkilö tai tällaisen osa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tarkastuslaitoksen pätevyyden toteamisesta. Laissa säädettäisiin tarkastuslaitoksen yleiseksi velvollisuudeksi osoittaa ulkopuolisella arvioinnilla täyttävänsä 1 momentissa säädetty edellytykset. Suomessa tarkastuslaitoksen ulkopuolisen arvioinnin tekee Mittatekniikan keskuksen akkreditointiyksikkö.

Tarkastuslaitoksen olisi 4 momentin nojalla ilmoitettava hyväksymisen edellytyksiin vaikuttavista muutoksista ympäristöministeriölle. Tarkastuslaitoksen olisi täytettävä koko toimintansa ajan sille säädetty edellytykset,

joten tarkoitettujen tietojen saaminen olisi tarpeellista.

23 §. *Tarkastuslaitoksen tehtävät.* Tarkastuslaitoksen tehtävänä olisi suorittaa 2 §:ssä tarkoitettujen energiaa käyttävien tuotteiden vaatimustenmukaisuuden osoittamiseen liittyvät tehtävät, joilla varmistetaan, että nämä täyttävät niille tässä laissa ja sen nojalla säädetty vaatimukset. Tarkastuslaitoksen tehtävät liittyisivät energiaa käyttävien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten arviointiin. Vaatimustenmukaisuuden arvioinnissa sovelletaan vastaavan Euroopan yhteisöjen direktiivin vaatimuksia.

Pykälän 2 momentin mukaan ehdotettaisiin, että tarkastuslaitokset voisivat käyttää ulkopuolisia testaus-, tarkastus- ja muita palveluja edellyttäen, että laitos huolehtii siitä, että palvelun suorittaja täyttää 22 §:n 1 momentissa laitoksille asetetut vaatimukset. Sitä tarkastuslaitos voisi teettää alihankintana selkeästi rajattuja teknisiä tehtäviä. Säännöksen tarkoituksena ei ole siirtää tarkastuslaitoksen oikeuksia, vastuita tai velvollisuuksia palvelun suorittajalle.

24 §. *Tarkastuslaitostehtävien suorittaminen.* Tarkastuslaitoksen toiminnan luotettavuus edellyttää, että laitos suorittaa tehtävät noudattaen hyvää tarkastuskäytäntöä ottaen huomioon esimerkiksi viranomaisten suositukset ja soveltuvat standardit. Tarkastuslaitoksen tulisi seurata toimialansa säännösten ja standardien kehittymistä. Lisäksi tarkastuslaitosten tulisi toimia yhteistyössä toimialansa muiden tarkastuslaitosten kanssa, mikä on erityisesti tärkeää toimittaessa Euroopan yhteisöjen direktiivien mukaisissa vaatimustenmukaisuuden arviointitehtävissä. Muutoin eri Euroopan unionin jäsenmaiden nimeämien tarkastuslaitosten toiminnan yhdenmukaisuus olisi vaikea varmistaa.

Tarkastuslaitoksen vaatimustenmukaisuuden arviointitehtäviä olisi pidettävä perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuina julkisina hallintotehtävinä. Tällöin sovellettavaksi tulevat sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettu laki (13/2003), hallintolaki (434/2003) ja kielilaki (423/2003). Selvyyden vuoksi säädettäisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999) sovellettavaksi. Rikoslain 40 luvun (604/2002) nojalla tarkastuslaitoksen tehtäviä

hoitavat olisivat rikosoikeudellisen virkavastuun piirissä, sillä näitä henkilöitä olisi pidettävä rikoslain 40 luvun 11 pykälässä tarkoitettuina julkista valtaa käyttävinä henkilöinä.

25 §. Tarkastuslaitoksen valvonta ja hyväksymisen peruuttaminen. Pykälän 1 momentin mukaan ympäristöministeriö valvoisi hyväksymiensä tarkastuslaitosten toimintaa. Tarkastuslaitokset velvoitettaisiin antamaan vuosittain toiminnastaan kertomus ympäristöministeriölle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hyväksymisen peruuttamisesta. Säännöksen mukaan ympäristöministeriö voisi peruuttaa hyväksynnän, mikäli tarkastuslaitos tai tämän käyttämä alihankkija toimisi säännösten ja määräysten vastaisesti, ei täyttäisi asetettuja vaatimuksia tai ei noudattaisi asetettuja ehtoja ja rajoituksia. Peruuttamisuhan ulottaminen myös alihankkijasta johtuviin laiminlyönteihin on johdonmukaista, koska näiltä edellytetään samojen vaatimusten täyttämistä kuin alihankintaa käyttävältä taholta. Ympäristöministeriön olisi ensin asetettava riittävä määräaika asian korjaamiseksi.

Pykälän 3 momentin mukaan ympäristöministeriön olisi ilmoitettava Euroopan yhteisöjen komissiolle ja muille Euroopan unionin jäsenvaltioille ja Euroopan talousalueen kuuluville valtioille nimeämänsä tarkastuslaitokset sekä nimeämisen peruutukset. Euroopan yhteisöjen komissio puolestaan huolehtii siitä, että ilmoitettuja laitoksia koskeva kodifioitu luettelo pidetään jatkuvasti ajan tasalla. Luettelo julkaistaisiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

6 luku. Valvonta

26 §. Valvonnan ylin johto ja ohjaus. Ehdotetun lain noudattamista koskevan valvonnan ylin johto ja ohjaus kuuluisi työ- ja elinkeinoministeriölle. Energiaa käyttävien rakennustuotteiden osalta ylin johto ja ohjaus kuuluisi kuitenkin ympäristöministeriölle.

27 §. Valvontaviranomainen. Valvontaviranomaisena toimisi Turvatekniikan keskus. Pykälässä säädettäisiin Turvatekniikan keskuksen tehtäväksi valvoa, että energiaa käyttävät tuotteet ovat ehdotetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisia. Voimassa

olevan lainsäädännön perusteella Turvatekniikan keskus toimii jo nyt energiamerkin osalta valvontaviranomaisena.

28 §. Turvatekniikan keskuksen tiedonsaantioikeus. Turvatekniikan keskuksella olisi oikeus saada suorittamaansa valvontaa varten tiettyjä välttämättömiä tietoja valmistajalta, valtuutetulta edustajalta, maahantuojalta tai muulta elinkeinonharjoittajalta, joita ehdotetun lain säännökset koskisivat.

29 §. Turvatekniikan keskuksen tarkastusoikeus. Säännöksellä turvatekniikan keskukselle annettaisiin valvonnan toteuttamiseksi oikeus päästä valvonnan kannalta keskeisiin paikkoihin. Valvontaa ei kuitenkaan saisi ulottaa kotirauhan suojaamiin tiloihin, huomioiden Suomen perustuslain 10 §. Mainitun pykälän mukaan viranomaisen tarkastustoimet voidaan lain nojalla ulottaa kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin rikoksen selvittämiseksi. Sen vuoksi valvontatoimenpiteet voitaisiin ulottaa asumiseen tarkoitettuihin tiloihin vain, jos on syytä epäillä rikoslain 34 luvun 1, 3, 7—9 tai 10 §:ssä taikka 44 luvun 11 tai 12 §:ssä tarkoitettua rikoksesta. Jos energiaa käyttävästä tuotteesta vastaava taho esittäisi pääsyn kohteisiin, valvontaviranomainen voisi tarvittaessa saada virka-apua poliisilta ehdotetun 35 §:n mukaisesti.

30 §. Oikeus hankkia energiaa käyttävä tuote tutkittavaksi ja testattavaksi. Pykälässä säädettäisiin Turvatekniikan keskuksen oikeudesta hankkia energiaa käyttävä tuote tutkittavakseen ja testattavakseen, jos se on ehdotetun lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnan kannalta tarpeellista. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös Turvatekniikan keskuksen oikeudesta käyttää energiaa käyttävän tuotteen tutkimuksessa ja vaatimuksenmukaisuuden arvioinnissa apuna ulkopuolista asiantuntijaa. Ulkopuolisen asiantuntijan käyttö voi tulla käytännössä kyseeseen selvitetessä tuotteen vaatimustenmukaisuutta.

Pykälän 2 momentin mukaan Turvatekniikan keskuksen on korvattava 1 momentissa tarkoitettu tutkittavaksi ja testattavaksi otettava energiaa käyttävä tuote käyvän hinnan mukaan, jos valmistaja, valtuutettu edustaja, maahantuojaja tai elinkeinonharjoittaja sitä vaatii ja jollei tuote ole ehdotetun lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastainen.

Tuotteen käyvällä hinnalla tarkoitettaisiin sitä hintaa, jonka käteisasiakas maksaisi tuotteesta. Käypä hinta vaihtelisi sen mukaan, hankitaanko tuote esimerkiksi valmistajalta, tukkumyyjältä vai vähittäismyyjältä.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos energiaa käyttävä tuote ei täytä sille asetettuja vaatimuksia, olisi Turvatekniikan keskuksella mahdollisuus vaatia tuotteen hankinnasta, tutkimuksesta ja testauksesta aiheutuneet välttämättömät ja tarpeelliset kustannukset korvattavaksi käyvän hinnan mukaan. Tällaisia kustannuksia voivat olla esimerkiksi ulkopuolisella teetetyt tutkimuksen kustannukset. Kustannusten tulisi olla tuotteen tutkimisen kannalta välttämättömiä ja tarpeellisia.

31 §. *Ulkopuoliselle asiantuntijalle asetettavat vaatimukset.* Pykälän mukaan ehdotetun lain mukaista viranomaisvalvontaa varten tutkimuksia, testauksia ja riskinarviointeja tekevällä asiantuntijalla tulisi olla näiden tehtävien edellyttämä asiantuntemus ja pätevyys. Tällaiseen ulkopuoliseen asiantuntijaan sovellettaisiin virkamiehen esteellisyyttä koskevia hallintolain säännöksiä.

32 §. *Turvatekniikan keskuksen tiedonsaantioikeus ja salassa pidettävien tietojen luovuttaminen.* Tiedonsaannin varmistamiseksi Turvatekniikan keskukselle annettaisiin pykälän 1 momentissa oikeus saada valvontaa varten tarpeellisia tietoja toisilta viranomaisilta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin viranomaisten oikeudesta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja. Pykälässä säädettäisiin siitä, kenelle viranomaiset voisivat tietoja luovuttaa sekä perusteista, joilla niitä voitaisiin luovuttaa. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 30 §:ssä säädetään salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta ulkomaalaisille viranomaisille ja kansainvälisille järjestöille.

Pykälän tarkoituksena on mahdollistaa viranomaisten välinen tehokas yhteistoiminta.

33 §. *Tarkastuslaitosten tietojen luovuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin tarkastuslaitosten velvollisuudesta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja. Pykälässä säädettäisiin, kenelle tarkastuslaitokset voisivat tietoja luovuttaa, sekä perusteista, joilla niitä voitaisiin luovuttaa.

Pykälässä säädettäisiin myös epäsuorasti tarkastuslaitoksen henkilökunnan salassapitovelvollisuudesta. Tarkastuslaitoksen henkilöstön salassapitovelvollisuuden laadusta ja laajuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 22—24 §:ssä.

34 §. *Vaatimusten vastaista energiaa käyttävää tuotetta koskevat toimenpiteet.* Pykälässä säädettäisiin Turvatekniikan keskuksen oikeudesta ryhtyä toimenpiteisiin tilanteissa, joissa viranomaisella on syytä epäillä tai Turvatekniikan keskus on jo voinut todeta, että tietty tuote tai sitä koskevat asiakirjat tai tiedot eivät ole ehdotetussa laissa säädettävien vaatimusten mukaisia. Ehdotetun 1 momentin mukaan Turvatekniikan keskuksella olisi tällaisessa tilanteessa oikeus antaa tiettyjä määräyksiä tai esittää tiettyjä vaatimuksia. Turvatekniikan keskuksen edellä tarkoitettun päätöksen osalta noudatettaisiin mitä hallintolaissa säädetään. Ensinnäkin Turvatekniikan keskuksella olisi oikeus tilapäisesti tai pysyvästi rajoittaa tuotteen markkinoille saattaminen tai käyttöönotto. Toiseksi Turvatekniikan keskuksella olisi oikeus tilapäisesti tai pysyvästi kieltää energiaa käyttävän tuotteen käyttöön otto ja tuotteen pitäminen kaupan sekä myynti tai muu luovuttaminen. Kolmanneksi Turvatekniikan keskuksella olisi oikeus vaatia määrämällään tavalla energiaa käyttävän tuotteen valmistajan, valtuutetun edustajan, maahantuojan tai elinkeinonharjoittajan korjaamaan tuotteen puutteellisuudet niin, että energiaa käyttävä tuote, sitä koskevat asiakirjat ja siitä annettavat tiedot täyttäisivät ehdotetun lain tai sen nojalla säädetyt vaatimukset. Jos tuotteessa havaitaan vain lievä puute, olisi määräys puutteen korjaamiseksi käytännössä ensimmäinen keino ennen muihin toimenpiteisiin ryhtymistä. Esimerkiksi asiakirjapuutteellisuuksien osalta ei useinkaan ole tarpeen ryhtyä muihin toimenpiteisiin, vaan puutteet käytännössä korjataan valvontaviranomaisen kehotuksesta. Neljänneksi Turvatekniikan keskuksen oikeuksiin kuuluisi, jos edellä ehdotettuja 1—3 kohdassa tarkoitettuja kieltoja tai rajoituksia ei voitaisi tapauskohtaisesti pitää riittävänä, oikeus määrätä tuotteen valmistajan, valtuutetun edustajan, maahantuojan tai elinkeinonharjoittajan hallussa oleva tuote hävitettäväksi tai, jos tätä ei katsottaisi tarkoituk-

senmukaiseksi, viranomaisella olisi oikeus määrätä miten tuotteen kanssa on muutoin meneteltävä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että valmistajan, valtuutetun edustajan, maahantuojan tai elinkeinonharjoittajan on annettava Turvatekniikan keskukselle tämän määräämässä kohtuullisessa ajassa selvitys siitä, millä tavoin hän on toimeenpannut edellä ehdotetussa 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuun rajoitukseen tai kieltoon liitetyn määräyksen taikka edellä ehdotetun 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun vaatimuksen.

35 §. Virka-apu. Pykälä antaisi poliisille ja tulliviranomaiselle toimivaltuudet virka-avun antamiseen lain säännösten noudattamisen valvonnassa. Myös poliisilaissa (493/1995) säädetään poliisin antamasta virka-avusta. Poliisilain 40 §:n mukaan poliisin on annettava virka-apua, jos siitä erikseen säädetään. Pykälän 2 momentin mukaan, virka-avun saamisen edellytyksenä on, että virka-apua pyytävää viranomaista estetään suorittamasta virkatehtäviään. Edelleen poliisin on annettava virka-apua myös muille viranomaiselle laissa säädetyin valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi. Valvontaviranomainen voi saada virka-apua poliisilta valvontaan kohdistuvien pakkokeinojen käytössä. Tullin tehtävänä on antaa virka-apua Euroopan talousalueen ulkopuolelta tapahtuvassa maahan-tuonnissa.

7 luku. Pakkokeinot ja seuraamukset

36 §. Hallinnolliset pakkokeinot. Pykälässä säädettäisiin Turvatekniikan keskukselle kuuluvista hallinnollisista pakkokeinoista. Energiaa käyttävään tuotteeseen liittyvät puutteet voivat aiheuttaa välitöntä terveyteen, turvallisuuteen tai omaisuuteen kohdistuvaa vaaraa, minkä vuoksi puutteiden korjaaminen nopeasti on tärkeää. Tästä syystä valvontaviranomaisen antamien kieltojen ja määräysten tehostamiseksi on tarpeen olla mahdollisuus uhkasakon tai teettämisuhan asettamiseen. Näistä olisi voimassa, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

37 §. Rangaistussäännös. Tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle

asetettavista vaatimuksista annetun lain rikkomisesta tuomittaisiin sakkoon ehdotetun lain mukaan. Rangaistus rikkomuksista olisi toissijainen, ja sitä sovellettaisiin vain, jollei teosta muualla toisessa säädetyä ankarampaa rangaistusta. Pykälään on koottu keskeiset laissa säädetyt velvollisuudet.

Laitteiden energiatehokkuudesta annetun lain 15 §:ssä on säädetty sakkorangaistuksesta. Pykälän mukaan ”joka rikkoo 5 §:n säännöksiä tai 12 §:n nojalla annettuja määräyksiä, 9 §:n vastaisesti estää valvontaviranomaisen pääsyn laitteen valmistus-, varastointi- ja myyntipaikoille taikka laiminlyö 10 §:n 1 momentissa säädetyin velvollisuuden antaa koekappaleita tai 11 §:ssä säädetyin velvollisuuden tietoaineiston laatimisesta, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetyä ankarampaa rangaistusta, *laitteiden energiatehokkuudesta annetun lain säännösten rikkomisesta sakkoon*”.

Ehdotetussa laissa on vastaavalla tavalla sakkorangaistusta ehdotettu rangaistukseksi, jos tuote ei täytä energiamerkinnälle säädettäviä vaatimuksia, eli ehdotetun lain 16—20 §:ää. Koska ehdotetun lain säännökset ovat yksityiskohtaisemmat kuin laitteiden energiatehokkuudesta annetun lain säännökset, viitattaisiin pykälässä aiempaa yksityiskohtaisemmin säännöksiin, joiden rikkomisesta voi olla seurauksena sakkorangaistus.

Saman periaatteen mukaan ehdotetaan sakkorangaistusta seuraamukseksi, jos tuote ei täytä ekologiselle suunnittelulle asetettavia vaatimuksia. Täysin uusia sakkorangaistuksella kriminalisoitavia tekoja olisivat siten sanktioituksi ehdotetut 4, 6—9, 12 ja 13 §:t. Ehdotetun lain säännösten noudattamisen kannalta kriminalisointi on tarpeen, koska sakkorangaistuksella voidaan olettaa olevan ennaltaehkäisevä vaikutus. Pykälään on koottu kaikki keskeiset laissa säädetyt velvollisuudet.

Pykälän 1 momentin mukaan rangaistussäännös koskisi sitä, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta (1) saattaisi tuotteen markkinoille tai ottaisi sen käyttöön 4, 6—9 §:n tai 16 § säännösten vastaisesti, (2) rikkoisi 12—14, 17—20 tai 24 §:ssä säädettyä velvollisuutta tai (3) rikkoisi tietojen luovuttamista koskevaa 28 tai 33 §:ssä säädettyä velvollisuutta, taikka (4) rikkoisi 34 §:ssä

tarkoitettua kieltoa tai määräystä, olisi tuomittava, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asettavasti vaatimuksista annetun lain rikkomisesta sakkoon. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin tietojen luovuttamista koskevan velvollisuuden rikkomisen rangaistavuudesta. Tällaiseksi rangaistavaksi teoksi voitaisiin katsoa esimerkiksi kieltäytyminen antamasta valvontaviranomaiselle lain noudattamisen valvontaa varten tarpeellisia tietoja.

Pykälän 2 momentti sisältäisi säännöksen, jonka mukaan se, joka rikkoo ehdotetun lain nojalla annettua uhkasakolla tehostettua kieltoa tai määräystä, voitaisiin jättää tuomioistuimen harkinnan mukaan kuitenkin tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

8 luku. Erinäiset säännökset

38 §. Maksut. Tämän lain nojalla säädetyistä viranomaisten suoritteista perittäisiin valtiolle maksuja siten kuin valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään. Valtion maksuperustelakia sovellettaisiin ehdotetun lain kaikkiin maksuihin.

39 §. Muutoksenhaku ministeriön ja Turvatekniikan keskuksen päätöksistä. Pykälässä säädettäisiin, että ministeriön ja Turvatekniikan keskuksen tämän lain nojalla tekemään päätöksen haettaisiin muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Päätöstä olisi muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrään.

40 §. Muutoksenhaku tarkastuslaitoksen päätöksistä. Pykälän 1 momentin mukaan tarkastuslaitoksen päätökseen ei saisi hakea muutosta. Perustuslain 124 §:ssä mainitun oikeusturvan toteutuminen edellyttää, että tarkastuslaitoksen päätöksistä voidaan hakea oikaisua. Tarkastuslaitoksen päätöksen muutoksenhaku olisi kaksivaiheinen. Ensiksi asianomaisen olisi pyydettävä tarkastuslaitosta oikaisemaan vaatimuksenmukaisuustodistusta tai tarkastustodistusta koskevan päätöksen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisumenettelyssä saamaansa päätökseen tyytymätön voisi edelleen hakea

muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Pykälässä velvoitettaisiin tarkastuslaitoksia liittämään päätöksiinsä oikaisuvaatimusohjeet, mutta muilta osin oikaisumenettely vahvistettaisiin tarkastuslaitoksen hyväksymisen yhteydessä.

9 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

41 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

Pykälän 2 momentin mukaan soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät sellaiset energiaa käyttävät tuotteet, lähinnä tuotannosta poistetut mallit, joiden tuotanto on päättynyt ja jotka on saatettu markkinoille ennen kyseistä tuoteryhmää koskevan EY:n säädöksen voimaantuloa. Näin esimerkiksi elinkeinonharjoittajalla vielä myynnissä oleville mallille, joita ei enää valmisteta, ei vaadittaisi energiamerkintää. Lisäksi energiamerkintää koskevia säännöksiä ei sovellettaisi käytettynä myytävään energiaa käyttävään tuotteeseen, kuten energiamerkintädirektiivissä on säädetty.

Lisäksi pykälä 3 momentti sisältäisi tavanomaisen voimaantulosäännöksen, jonka mukaan ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

42 §. Kumomissäännös. Lailla kumottaisiin laitteiden energiatehokkuudesta 19 päivänä joulukuuta 1997 annettu laki, jonka säännökset on sisällytetty soveltuvin osin ehdotettuun lakiin.

Lailla kumottaisiin myös kodinkoneiden tuottamasta ilmassa kantautuvasta melusta annetun Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivin täytäntöönpanosta annettu Tasavallan Presidentin asetus (9/1996). Asetus on annettu neuvoston direktiivin 86/594/ETY (*meludirektiivi*) voimaansaattamiseksi. Meludirektiivin tarkoituksena on auttaa ilmoittamaan mahdollisimman selvällä ja standardisoidulla tavalla kodinkoneiden tuottaman melun tasosta ja yhtenäistää jäsenmaiden tällaisen melun ilmoittamista koskevat toisistaan poikkeavat kansalliset säännökset. Direktiivi ei ole edellyttänyt, että jäsenmaiden olisi vaadittava melua koskevien tietojen jul-

kistamista. Jos tiedot ilmoitetaan, se on tehtävä direktiivissä osoitetulla tavalla. Suomesa melutietojen ilmoittamista on vaadittu ainoastaan ilmastointilaitteiden energiamerkinnän yhteydessä. Muiden energiamerkintää edellyttävien kotitalouslaitteiden kohdalla melutietojen ilmoittaminen on ollut vapaaehtoista.

EuP-direktiivin 22 artiklassa meludirektiivi kumotaan. Melun ilmoittamista koskevat säännökset annettaisiin jatkossa EuP-direktiivin nojalla. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin jatkaa meludirektiivin nojalla hyväksytyjen voimassa olevien kansallisten toimenpiteiden soveltamista, kunnes asianomaisia tuotteita koskevat täytäntöönpanotoimenpiteet on hyväksytty EuP-direktiivin nojalla. Meludirektiivin kumoamisen takia myös melun ilmoittamisesta annettu kansallinen asetus on kumottava. Asetuksen kumoaminen vaikuttaisi seuraaviin kotitalouslaitteiden energiamerkinnästä annettuihin kauppa- ja teollisuusministeriön sekä ympäristöministeriön päätöksiin ja asetuksiin, joissa on viittauksia meludirektiiviin:

1) kauppa- ja teollisuusministeriön asetus kotitalouksien sähkökäyttöisten jääkaappien, pakastimien ja näiden yhdistelmien energiamerkinnässä annettavista tiedoista (541/2004);

2) kauppa- ja teollisuusministeriön asetus astianpesukoneiden energiamerkinnässä annettavista tiedoista (1009/2000);

3) kauppa- ja teollisuusministeriön asetus sähköuunien energiamerkinnässä annettavista tiedoista (1052/2002);

4) ympäristöministeriön asetus kotitalouksien ilmastointilaitteiden energiamerkinnässä annettavista tiedoista (1271/2002);

5) kauppa- ja teollisuusministeriön päätös kotitalouksien sähkökäyttöisten pyykinpesukoneiden energiamerkinnässä annettavista tiedoista (202/1996);

6) kauppa- ja teollisuusministeriön päätös kotitalouksien sähkökäyttöisten kuivausrumppujen energiamerkinnässä annettavista tiedoista (203/1996); sekä

7) kauppa- ja teollisuusministeriön päätös kotitalouksien kuivaavien pyykinpesukoneiden energiankulutusmerkinnässä annettavista tiedoista (895/1997).

Edellä mainittuja säädöksiä olisi muutettava melun ilmoittamisen osalta. Myös perustuslain takia ministeriön päätöksinä annetut säädökset tulisi muuttaa perustuslain vaatimusten mukaisiksi. Energiamerkintädirektiivit alkavat jo olla vanhentuneita, joten ne tuliaan lähivuosina muuttamaan. Sen vuoksi uusien asetusten antamista nykyisten kansallisten säädösten tilalle ei pidetä tarpeellisena ehdotettavan uuden lain takia, vaan säädöksiä vain muutettaisiin melun ilmoittamisen osalta. Uudet asetukset annettaisiin sitä mukaa, kuin EY:ssä annetaan uusia säädöksiä.

Pykälän 2 momentin nojalla muissa laeissa ja niiden nojalla annettavissa säännöksissä oleva viittaus laitteiden energiatehokkuudesta annettuun lakiin koskisi ehdotetun lain voimaantulon jälkeen tätä lakia.

43 §. Voimaan jäävät säännökset. EuP-direktiivin 21 artiklassa muutetaan kuuma-vesikattiloiden hyötysuhdevaatimuksista annettua direktiiviä (92/42/EY), kotitalouksien sähkökäyttöisten jääkaappien, pakastimien ja niiden yhdistelmien energiatehokkuusvaatimuksista annettua direktiiviä (96/57/EY) ja loistelamppujen virranrajoittimien energiatehokkuusvaatimuksista annettua direktiiviä (2005/55/EY). Ne katsotaan EuP-direktiivin täytäntöönpanotoimenpiteiksi ja siksi myös mainittujen direktiivien täytäntöön panemiseksi annetut energiatehokkuuslain nojalla annetut 43 §:n 1 momentin 1—3 kohdissa mainitut säädökset jäisivät edelleen voimaan niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen. Uudet kansalliset asetukset annettaisiin sitä mukaa kuin EY:ssä annetaan uusia säädöksiä pykälässä mainituista tuotteista.

Muut pykälässä mainitut voimaan jäävät säädökset ovat energiatehokkuuslain nojalla annettuja energiamerkintää koskevia säädöksiä. Niistä seitsemää tulisi muuttaa melun ilmoittamisen osalta, kuten 42 §:n perusteluisa on selostettu.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa mainituissa säädöksissä ja määräyksissä tarkoitettuihin laitteisiin sovellettaisiin, mitä ehdotetun lain ja sen nojalla säädettäisiin tuotteista. Vastaavasti edellä mainituissa säädöksissä ja määräyksissä tarkoitettuun toimittajaan sovellettaisiin, mitä ehdotetussa laissa säädetään valmistajasta, tämän valtuutetusta

edustajasta, maahantuojasta tai elinkeinonharjoittajasta.

2 Tarkemmat säännökset

Ehdotetun lain 43 §:ssä mainitut laitteiden energiatehokkuudesta annetun lain nojalla annetut kauppa- ja teollisuusministeriön ja ympäristöministeriön asetukset ja päätökset ehdotetaan jäävän voimaan toistaiseksi.

Samanaikaisesti ehdotetun lain kanssa on tarkoitus antaa valtioneuvoston asetus tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista. Valtioneuvoston asetuksella ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin energiaa käyttävän tuotteen vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta ja vaatimuksenmukaisuusvakuutuksessa ilmoitettavista tiedoista.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

4 Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista. Ehdotettava laki on säädettävissä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Eräät esityksen säännökset ovat kuitenkin merkityksellisiä perustuslain kannalta.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia laissa säädetyin valtuuden nojalla. Lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan.

Valtuuden tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Lisäksi perustuslaista johtuu, että valtuuden kattamat asiat on määriteltävä tarkasti laissa.

Perustuslakivaliokunta on toistuvasti myös korostanut, että perustuslain 80 §:n 1 ja 2 momentin säännökset rajoittavat suoraan val-

tuussäännösten tulkintaa samoin kuin valtuuksien nojalla annettavien säännösten ja määräysten sisältöä (esimerkiksi PeVL 48/2001 vp). Asetuksella tai viranomaisen määräyksellä ei siten voida antaa yleisiä oikeussääntöjä esimerkiksi yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteista eikä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan (PeVL 16/2002 vp).

Ehdotetussa laissa valtuutussäännökset on sijoitettu ja asiallisesti kytketty säänneltävää asiaa koskevaan pykälään (ehdotuksen 6—8, 12, 14, 17 ja 19 §:t). Valtuutukset on laadittu mahdollisimman tarkkarajaisiksi ja täsmällisiksi. Lisäksi laissa säädettäisiin yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Valtuutussäännökset eivät siten ole ristiriidassa perustuslain kanssa.

Lakiehdotuksen useimmat valtuutukset on annettu siltä varalta, jos jonkun tuoteriikkeen osalta täytäntöönpanotoimenpiteet annetaan direktiivin muodossa ja ne olisi kansalliseen lainsäädäntöön saatettava asetustasoisesti. Ehdotetun lain 6 §:ssä on esitetty, että täytäntöönpanotoimenpiteiden yleisistä ekologisen suunnittelun vaatimuksista voitaisiin tarvittaessa säätää valtioneuvoston asetuksella. Eriytyisen ekologisen suunnittelun vaatimuksista ehdotetaan säädöstasoksi ministeriön asetustasoa, koska ne tulevat sisältämään lähinnä teknisuontoisia vaatimuksia.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittäviä julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle.

Perustuslakivaliokunta on korostanut, että annettaessa hallintotehtäviä muulle kuin viranomaiselle oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen toiminnassa on turvattava säädösperusteisesti. Valiokunta on pitänyt tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen edellytyksenä sitä, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon takeista säädetään täsmällisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että laissa on säädettävä ainakin hallintomenettelyistä, viranomaisen toiminnan julkisuudesta, viranomaisessa käy-

tettävästä kielestä sekä asianosaisen muutoksenhakuoikeudesta

Perustuslain säännös ja perustuslakivaliokunnan kannanotot on huomioitu ehdotettavan lain 5 luvussa, joissa säädetään tarkastuslaitoksista. Tarkastuslaitoksille säädettyjä tuotteen vaatimustenmukaisuuden arviointiin liittyviä tehtäviä ei voida pitää merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävinä tehtävinä. Laissa ehdotetaan säädettäväksi, että hoitaessaan laissa tarkoitettuja tehtäviä tarkastuslaitoksen tulee noudattaa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain, sähköisestä asioinnista hallinnossa annetun lain, hallintolain ja kielilain säännöksiä. Tarkastuslaitoksen ja tämän alihankkijan palveluksessa olevaan henkilöön sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta hänen suorittaessaan ehdotetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä. Lisäksi lain 40 §:ssä olisi säännökset tarkastuslaitoksen antamaa päätöstä koskevasta oikaisumenettelystä ja muutoksenhausta.

Ehdotetun lain markkinavalvontaa ja viranomaisten tietojensaantioikeutta koskevia säännöksiä kirjoitettaessa on huomioitu perustuslakikysymykset. Tämän vuoksi esimerkiksi 29 §:ssä tarkoitettuja tarkastusta ei saa ulottaa kotirauhan suojaamiin tiloihin. Ylipäätään säännökset on rajattu sellaisiksi, kuin valvonnan tehokkaan suorittamisen kannalta on välttämätöntä. Lisäksi laissa 39 §:ssä on säädetty valvonnan kohteen kannalta tehokkaat muutoksenhakekeinot. Valvonnalla pyritään ihmisten turvallisuuden ja terveyden sekä omaisuuden ja ympäristön suojeluun, ja ehdotettujen valvontasäännösten katsotaan olevan perusteltuja tällaisten tärkeiden intressien suojaamiseksi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tällä lailla säädetään energiaa käyttävien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista.

Tämän lain tavoitteena on edistää kestävää kehitystä parantamalla energiatehokkuutta ja ympäristönsuojelun tasoa sekä energiahuoltovarmuutta.

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan markkinoille saataviin ja käyttöön otettaviin energiaa käyttäviin tuotteisiin.

Tätä lakia ei sovelleta liikennevälineisiin, jotka on tarkoitettu henkilöiden tai tavaroiden kuljetukseen.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *CE-merkinnällä* merkintää, josta säädetään tiettyjen tuotteiden varustamisesta CE-merkinnällä annetussa laissa (1376/1994);

2) *ekologisella suunnittelulla* ympäristönäkökohtien huomioon ottamista tuotesuunnittelussa energiaa käyttävän tuotteen ympäristönsuojelullisen tason parantamiseksi sen koko elinkaaren aikana;

3) *ekologisen suunnittelun vaatimuksella* vaatimusta, joka liittyy energiaa käyttävään tuotteeseen tai energiaa käyttävän tuotteen suunnitteluun ja jonka tarkoituksena on parantaa tuotteen ympäristönsuojelullista tasoa sekä vaatimusta tietojen antamisesta energiaa käyttävän tuotteen ympäristönäkökohdista;

4) *erityisellä ekologisen suunnittelun vaatimuksella* määrällistä ja mitattavissa olevaa ekologisen suunnittelun vaatimusta, joka liittyy tiettyyn energiaa käyttävän tuotteen ympäristönäkökohtaan, kuten energiankulutukseen tuotetta käytettäessä mitattuna tiettyä suoritustehon yksikköä kohti;

5) *yleisellä ekologisen suunnittelun vaatimuksella* ekologisen suunnittelun vaatimusta, joka perustuu energiaa käyttävän tuotteen ekologiseen profiiliin kokonaisuudessaan eikä tietyille ympäristönäkökohdille asetettuihin raja-arvoihin;

6) *ekologisella profiililla* kuvausta energiaa käyttävän tuotteen panoksista ja tuotoksista kuten esimerkiksi materiaaleista, päästöistä ja jätteistä, jotka liittyvät energiaa käyttävään tuotteeseen sen koko elinkaaren aikana ja joilla on merkitystä tuotteen ympäristövaikutusten kannalta ja jotka ilmaistaan mitattavissa olevina fysikaalisina suureina;

7) *elinkaarella* energiaa käyttävän tuotteen peräkkäisiä ja toisiinsa liittyviä vaiheita raaka-aineiden käytöstä loppukäsittelyyn;

8) *elinkeinonharjoittajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen ammattimaisesti pitää kaupan, tarjoaa, myy tai muutoin elinkeinotoimintansa yhteydessä luovuttaa energiaa käyttäviä tuotteita;

9) *energiaa käyttävällä tuotteella* tuotetta, joka on riippuvainen energian syötöstä toimiakseen tarkoitettulla tavalla sen jälkeen kun se on saatettu markkinoille tai otettu käyttöön

sekä tuotetta, joka on tarkoitettu energian tuottamiseen, siirtoon ja mittaamiseen mukaan luettuina energian syötöstä riippuvaiset energiaa käyttävään tuotteeseen liitettäviksi tarkoitettut osat, jotka saatetaan markkinoille tai otetaan käyttöön erillisinä osina loppukäyttäjää varten ja joiden ympäristönsuojelullinen taso voidaan arvioida itsenäisesti;

10) *komponenteilla ja osakokoonpanolla*, energiaa käyttävään tuotteeseen liitettäväksi tarkoitettuja osia, joita ei saateta markkinoille tai oteta käyttöön erillisinä osina loppukäyttäjää varten ja joiden ympäristönsuojelullista tasoa ei voida arvioida itsenäisesti;

11) *käyttönotolla* sitä, että loppukäyttäjä ottaa energiaa käyttävän tuotteen ensimmäistä kertaa käyttöön Euroopan yhteisössä;

12) *maahantuojalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka saattaa kolmannesta maasta peräisin olevan tuotteen Euroopan yhteisön markkinoille osana liiketoimintaansa;

13) *markkinoille saattamisella* energiaa käyttävän tuotteen asettamista ensimmäistä kertaa jakeluun tai käyttöön Euroopan yhteisössä korvausta vastaan tai maksutta ja käytetystä myyntitavasta riippumatta;

14) *tarkastuslaitoksella* päteväksi todettua ja ympäristöministeriön hyväksymää laitosta, joka suorittaa tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkastuslaitokselle kuuluvia tehtäviä;

15) *tuotesuunnittelulla* niiden prosessien joukkoa, joilla muunnetaan energiaa käyttävältä tuotteelta vaaditut oikeudelliset, tekniset, turvallisuus-, toiminta-, markkinointi- tai muut vaatimukset energiaa käyttävän tuotteen teknisiksi eritelmiksi;

16) *valtuutetulla edustajalla* Euroopan unionin jäsenvaltioon tai Euroopan talousalueeseen kuuluvaan valtioon sijoittautunutta luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolla on valmistajan antama kirjallinen toimeksianto toimia valmistajan puolesta valmistajan tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten mukaisten velvollisuuksien osalta;

17) *valmistajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka valmistaa tämän lain soveltamisalaan kuuluvia energiaa käyttäviä tuotteita ja vastaa siitä, että ne ovat tämän lain vaatimusten mukaiset, kun tarkoituksena

on tuotteen saattaminen markkinoille tai sen käyttöönotto valmistajan omalla nimellä tai tavaramerkillä tai valmistajan omaa käyttöä varten. Jos edellä määriteltyä valmistajaa tai 12 kohdassa tarkoitettua maahantuojaa ei ole, valmistajaksi katsotaan luonnollinen tai oikeushenkilö, joka saattaa markkinoille tai ottaa käyttöön tämän lain soveltamisalaan kuuluvia energiaa käyttäviä tuotteita;

18) *yhdenmukaistetulla standardilla* standardia, jonka viitetiedot on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä yhdenmukaistettujen standardien luettelossa ja jossa on täsmennetty asianomaista tuotetta koskevia yhteisöläinsäädäntöön perustuvia vaatimuksia;

19) *ympäristönäkökohdalla* energiaa käyttävän tuotteen elementtiä tai toimintoa, joka voi olla vuorovaikutteinen ympäristön kanssa sen elinkaaren aikana;

20) *ympäristövaikutuksella* ympäristömuutoksia, jotka aiheutuvat kokonaan tai osittain energiaa käyttävästä tuotteesta sen elinkaaren aikana.

2 luku

Energiaa käyttävän tuotteen ekologista suunnittelua koskevat vaatimukset

4 §

Valmistajan, valtuutetun edustajan, elinkeinonharjoittajan ja maahantuojan velvollisuudet

Valmistajan tai tämän valtuutetun edustajan velvollisuus on varmistaa, että markkinoille saatettava tai käyttöön otettava energiaa käyttävä tuote on tämän lain vaatimusten mukainen.

Jos valmistaja ei ole sijoittautunut Euroopan yhteisöön eikä sillä ole valtuutettua edustajaa, on maahantuojan tai elinkeinonharjoittajan velvollisuus varmistaa, että markkinoille saatettava tai käyttöön otettava energiaa käyttävä tuote on tämän lain vaatimusten mukainen.

5 §

Energiaa käyttävän tuotteen ekologinen suunnittelu

Energiaa käyttävä tuote on suunniteltava niin, että tuotteella on mahdollisimman korkea ympäristönsuojelullinen taso koko sen elinkaaren ajan.

6 §

Energiaa käyttävän tuotteen yleiset ja erityiset ekologisen suunnittelun vaatimukset

Energiaa käyttävän tuotteen saa saattaa markkinoille tai ottaa käyttöön, jos se täyttää ekologisen suunnittelun yleiset ja erityiset vaatimukset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin energiaa käyttävän tuotteen ekologisen suunnittelun yleisiin vaatimuksiin kuuluvista suunnittelun perustiedoista, tietojen antamisesta ja valmistajan muista arviointiperusteista seuraavien tuoteryhmien ja tuoteominaisuuksien osalta:

- 1) kotitalouksissa ja toimistoissa käytettävät sähkö- ja elektroniikkalaitteet;
- 2) valaisimet, valon lähteet ja virranrajoittimet;
- 3) sähkömoottorit, pumput ja teollisuuden energiaa käyttävät laitteet;
- 4) jääkaapit, pakastimet, jäähyttimet ja kylmäsäilytyslaitteet;
- 5) astianpesu- ja pyykinpesukoneet, kuivausrummut sekä pölynimurit;
- 6) lepovirta;
- 7) energiaa käyttävät työkoneet ja työkalut;
- 8) energiaa käyttävät rakennustuotteet.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin 2 momentin 1—7 kohdassa mainittujen tuoteryhmien ja tuoteominaisuuksien osalta ekologisen suunnittelun erityisiin vaatimuksiin kuuluvista teknisistä, ympäristöllisistä ja taloudellisista seikoista.

Ympäristöministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin energiaa käyttävien rakennustuotteiden ekologisen suunnittelun erityisiin vaatimuksiin kuuluvista teknisistä, ympäristöllisistä ja taloudellisista seikoista.

3 luku

Energiaa käyttävän tuotteen vaatimustenmukaisuus

7 §

Energiaa käyttävän tuotteen vaatimustenmukaisuuden arviointi

Valmistajan tai tämän valtuutetun edustajan on ennen energiaa käyttävän tuotteen markkinoille saattamista tai käyttöön ottamista huolehdittava siitä, että energiaa käyttävälle tuotteelle suoritetaan vaatimustenmukaisuuden arviointi sen varmistamiseksi, että tuote täyttää kaikki tämän lain vaatimukset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin energiaa käyttävän tuotteen vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta.

8 §

Vaatimustenmukaisuusvakuutus

Ennen kuin energiaa käyttävä tuote saataan markkinoille tai otetaan käyttöön, siitä on annettava vaatimustenmukaisuusvakuutus. Vaatimustenmukaisuusvakuutuksessa valmistaja tai tämän valtuutettu edustaja vakuuttaa, että energiaa käyttävä tuote on tämän lain mukainen.

Vaatimustenmukaisuusvakuutuksessa ilmoitettavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

9 §

CE-merkintä

Ennen kuin energiaa käyttävä tuote saataan markkinoille tai otetaan käyttöön, siihen on kiinnitettävä CE-merkintä. CE-merkinnän kiinnittämisestä vastaa valmistaja tai tämän yhteisöön sijoittunut valtuutettu edustaja. CE-merkinnän kiinnittämisestä säädetään tiettyjen tuotteiden varustamisesta CE-merkinnällä annetussa laissa.

Jos energiaa käyttävä tuote kuuluu muun lainsäädännön soveltamisalaan, jossa säädetään CE-merkinnästä, merkinnän tulee osoittaa, että tuote on myös näiden muiden sääntöjen mukainen.

10 §

Vaatimustenmukaisuusolettama

Energiaa käyttävän tuotteen oletetaan olevan vaatimusten mukainen, jos siihen on kiinnitetty CE-merkintä siten kuin tämän lain 9 §:ssä säädetään ja:

1) siihen on sovellettu yhdenmukaistettuja standardeja;

2) sille on myönnetty yhteisön ympäristömerkki ympäristömerkin myöntämisyhteistyöstä annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1980/2000 nojalla ja ympäristömerkki täyttää ekologista suunnittelua koskevat vaatimukset; tai

3) sille on myönnetty muu ympäristömerkki, joka on hyväksytty direktiivin 2005/32/EY tarkoittamassa komiteamenetelyssä.

11 §

Poikkeus vaatimuksista

Energiaa käyttävä tuote voidaan asettaa näytteille tai sitä voidaan esitellä messuilla, näyttelyissä tai niiden kaltaisissa tilaisuuksissa, vaikka energiaa käyttävä tuote ei ole tämän lain vaatimusten mukainen, jos energiaa käyttävässä tuotteessa näkyvällä tavalla selvästi ilmoitetaan, että sitä ei saa saattaa markkinoille tai ottaa käyttöön ennen kuin se on saatettu tämän lain vaatimusten mukaiseksi.

12 §

Komponentteja ja osakokoonpanoja koskeva tiedonantovelvollisuus

Valmistaja tai tämän valtuutettu edustaja, joka saattaa komponentin ja osakokoonpanon

markkinoille tai ottaa sen käyttöön, on velvollinen antamaan energiaa käyttävän tuotteen valmistajalle tarvittavat tiedot komponentin tai osakokoonpanon materiaalin koostumuksesta ja energian, materiaalin tai muiden resurssien kulutuksesta, jos tällä on merkitystä ekologisen suunnittelun kannalta. Tiedonantovelvollisuudesta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

13 §

Tietojen säilyttäminen ja niiden esittäminen

Valmistajan tai tämän valtuutetun edustajan on pidettävä energiaa käyttävän tuotteen vaatimustenmukaisuuden arviointiin liittyvät asiakirjat ja annetut vaatimustenmukaisuusvakuutukset saatavilla tarkastusta varten kymmenen vuoden ajan viimeisen energiaa käyttävän tuotteen valmistamisesta. Asiakirjojen on oltava valvontaviranomaisen saatavilla kymmenen päivän kuluessa valvontaviranomaisen esittämän pyynnön vastaanottamisesta.

Jos valmistaja ei ole sijoittautunut Euroopan yhteisöön eikä sillä ole valtuutettua edustajaa, on maahantuojan ja elinkeinonharjoittajan velvollisuus säilyttää tuotteen vaatimustenmukaisuudesta annettava vakuutus ja tekniset asiakirjat.

14 §

Kuluttajalle annettavat tiedot

Elinkeinoharjoittajan on varmistettava, että kuluttajan saatavilla on tiedot energiaa käyttävän tuotteen kestävästä käytöstä sekä tarvittaessa myös energiaa käyttävän tuotteen ekologisesta profiilista ja ekologisen suunnittelun eduista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin kuluttajalle annettavista tiedoista.

4 luku

**Energiaa käyttävän tuotteen energiamer-
kintää koskevat vaatimukset**

15 §

Energiaa käyttävän tuotteen energiamerkintä

Energiaa käyttävään tuotteeseen on liitettävä energiamerkintä siten kuin siitä jäljempänä säädetään.

Energiamerkinnällä tarkoitetaan kotitalouslaitteeseen, energiaa käyttävään rakennustuotteeseen tai muuhun energiaa käyttävään tuotteeseen kiinnitettävää energiamerkkiä ja tuotetietoihin sisällytettävää tuoteselostetta, jotka sisältävät tietoja energiaa käyttävän tuotteen energiankulutuksesta ja tarvittaessa muiden voimavarojen, kuten veden tai kemikaalien, kulutuksesta sekä energiaa käyttävän tuotteen suorituskyvystä.

16 §

Markkinoille saattaminen

Energiaa käyttävän tuotteen valmistaja, tämän valtuutettu edustaja, maahantuoja ja elinkeinonharjoittaja vastaavat siitä, että energiamerkintää edellyttävä energiaa käyttävä tuote täyttää tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä energiamerkinnälle asetetut vaatimukset, ennen kuin energiaa käyttävä tuote saatetaan markkinoille.

17 §

*Energiamerkin, tuoteselosteen ja teknisen
tietoaineiston laatiminen*

Energiaa käyttävän tuotteen valmistajan, tämän valtuutetun edustajan, maahantuojan ja elinkeinonharjoittajan on:

1) huolehdittava vaatimusten mukaisen energiamerkin laatimisesta ja toimittamisesta elinkeinonharjoittajalle, joka myy tai muuten tarjoaa energiaa käyttäviä tuotteita kuluttajalle;

2) laadittava tuoteseloste, jonka tiedot on sisällytettävä tuote-esitteeseen; jos tuote-esitettä ei laadita, tuoteselosteen tiedot on sisällytettävä energiaa käyttävää tuotetta kuluttajalle myyvälle elinkeinonharjoittajalle tuotteen mukana toimitettaviin asiakirjoihin;

3) laadittava sellainen energiaa käyttävää tuotetta koskeva tekninen tietoaineisto, jolla valvontaviranomainen voi arvioida, pitävätkö energiamerkkiin ja tuoteselosteeseen sisältyvät tiedot paikkansa; ja

4) säilytettävä tekninen tietoaineisto viiden vuoden ajan viimeisen energiaa käyttävän tuotteen valmistamisesta.

Ympäristöministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin energiaa käyttäviä rakennustuotteita koskevista 1 momentissa säädettyistä vaatimuksista.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin muista 1 momentissa säädettyistä vaatimuksista.

18 §

Energiamerkin kiinnittäminen energiaa käyttävään tuotteeseen

Elinkeinonharjoittajan, joka myy tai muuten tarjoaa energiaa käyttävää tuotetta kuluttajalle, on kiinnitettävä vähittäismyyntipai-
kassa myytävään tai muuten kuluttajalle tarjottavaan näytteille asetettuun energiaa käyttävään tuotteeseen energiamerkki selvästi ja näkyvästi.

19 §

Etämyynnin yhteydessä kuluttajalle annettavat tiedot

Elinkeinonharjoittajan on kuluttajansuojalain (38/1978) 6 luvussa tarkoitetussa etämyynnissä hyvissä ajoin ennen sopimuksen tekemistä annettava kuluttajalle energiamerkkiin ja tuoteselosteeseen sisällytettävät olennaiset tiedot.

Ympäristöministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin energiaa käyttäviä rakennustuotteita koskevista etämyynnin yhteydessä annettavista olennaisista tiedoista.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin muita kuin energiaa käyttäviä rakennustuotteita koskevista etämyynnin yhteydessä annettavista olennaisista tiedoista.

20 §

Energiamerkinnässä käytettävä kieli

Energiamerkki, tuoteseloste ja lisätiedot on annettava suomen ja ruotsin kielellä. Jos energiaa käyttävää tuotetta myydään vain yksikielisessä kunnassa riittää, että tiedot annetaan enemmistön kielellä.

5 luku

Tarkastuslaitokset

21 §

Tarkastuslaitoksen hyväksyminen

Ympäristöministeriö hyväksyy hakemuksesta 2 §:ssä tarkoitettujen energiaa käyttävien tuotteiden vaatimustenmukaisuuden arviointiin osallistuvat tarkastuslaitokset sekä huolehtii niiden ilmoittamisesta Euroopan yhteisöjen komissiolle sekä Euroopan unionin jäsenvaltioille ja Euroopan talousalueeseen kuuluville valtioille.

Hyväksymispäätöksessä määritellään tarkastuslaitoksen pätevyysalue, vahvistetaan laitoksen valvontaan liittyvät järjestelyt sekä asetetaan muitakin laitoksen toimintaa koskevia rajoituksia ja ehtoja, joilla varmistetaan tehtävien asianmukainen suorittaminen. Tarkastuslaitos voidaan nimetä määrääjäksi tai toistaiseksi.

Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion hyväksymä tarkastuslaitos vastaa 1 momentissa tarkoitettua tarkastuslaitosta, jos hyväksymisessä on noudatettu 22 §:ssä säädettyä vastaavia vaatimuksia.

22 §

Tarkastuslaitoksen hyväksymisen edellytykset

Tarkastuslaitoksen hyväksymisen edellytykset ovat:

1) tarkastuslaitos on toiminnassaan riippumaton;

2) tarkastuslaitoksella on käytössään riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä, jonka toiminnan riippumattomuus on varmistettu tarkastuslaitostehtävien osalta;

3) tarkastuslaitoksella on toiminnan edellyttämät laitteet, välineet ja järjestelmät;

4) tarkastuslaitoksella on toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen riittävä vastuuvakuutus tai muu vastaava riittäväksi katsottava järjestely.

Tarkastuslaitoksen tulee olla Suomessa rekisteröity oikeushenkilö tai osa tällaista oikeushenkilöä.

Tarkastuslaitoksen on osoitettava Mittatekniikan keskuksen akkreditointiyksikön tai muun akkreditointielinten tarkastuslaitoksia koskevaan vastavuoroiseen tunnustamis sopimukseen kuuluvan akkreditointielimen arvioinnilla täyttävänsä 1 momentissa säädetyt edellytykset.

Tarkastuslaitoksen on ilmoitettava hyväksymispäätöksen tehneelle viranomaiselle kaikista sellaisista muutoksista, joilla voi olla vaikutusta 1 momentissa mainittujen edellytysten täyttymiseen.

23 §

Tarkastuslaitoksen tehtävät

Tarkastuslaitoksen tehtävänä on suorittaa 2 §:ssä tarkoitettujen energiaa käyttävien tuotteiden vaatimustenmukaisuuden osoittamiseen liittyvät tehtävät, joilla varmistetaan, että energiaa käyttävät tuotteet täyttävät niille tässä laissa ja tämän lain nojalla säädetyt vaatimukset.

Tarkastuslaitos voi teettää alihankkijalla osatoimenpiteitä tässä pykälässä tarkoitettujen tehtäviensä suorittamisessa, jos alihankkija täyttää 22 §:ssä koskevat vähimmäisvaatimukset.

24 §

Tarkastuslaitostehtävien suorittaminen

Tarkastuslaitoksen on suoritettava tarkastustehtävät noudattaen hyvää tarkastuskäytäntöä.

Tarkastuslaitoksen tulee seurata toimialansa säännösten ja standardien kehittymistä.

Tarkastuslaitosten tulee toimia yhteistyössä toimialansa muiden tarkastuslaitosten kanssa siten kuin toimintatapojen yhdenmukaisuuden varmistamiseksi on tarpeen.

Tarkastuslaitoksen on tässä laissa tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan noudatettava, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), hallintolaissa (434/2003) ja kielilaissa (423/2003) säädetään.

25 §

Tarkastuslaitoksen valvonta ja hyväksymisen peruuttaminen

Ympäristöministeriö valvoo hyväksymiään tarkastuslaitoksia. Tarkastuslaitoksen on annettava vuosittain toiminnastaan kertomus ympäristöministeriölle.

Jos tarkastuslaitos ei täytä 22 §:ssä mainittuja edellytyksiä tai ei noudata 21 §:ssä tarkoitettussa päätöksessä asetettuja ehtoja taikka toimii muutoin olennaisesti säännösten ja määräysten vastaisesti, ympäristöministeriön on asetettava riittävä määräaika asian korjaamiseksi. Ympäristöministeriön on peruutettava antamansa hyväksyminen, jos tarkastuslaitos ei ole korjannut epäkohtaa annetussa määräajassa.

Ympäristöministeriön on ilmoitettava Euroopan yhteisöjen komissiolle, Euroopan unionin jäsenvaltioille ja Euroopan talousalueeseen kuuluville valtioille nimeämensä tarkastuslaitokset sekä nimeämisen peruutukset.

6 luku

Valvonta

26 §

Valvonnan ylin johto ja ohjaus

Tämän lain säännösten noudattamista koskevan valvonnan ylin johto ja ohjaus kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. Energiaa käyttävien rakennustuotteiden osalta ylin johto ja ohjaus kuuluu kuitenkin ympäristöministeriölle.

27 §

Valvontaviranomainen

Turvatekniikan keskus valvoo, että energiaa käyttävät tuotteet ovat tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisia.

28 §

Turvatekniikan keskuksen tiedonsaantioikeus

Turvatekniikan keskuksella on oikeus saada tämän lain säännösten noudattamisen valvontaa varten välttämättömät tiedot valmistajalta, valtuutetulta edustajalta, maahantuojalta tai muulta elinkeinoharjoittajalta, joita tämän lain velvoitteet koskevat.

29 §

Turvatekniikan keskuksen tarkastusoikeus

Turvatekniikan keskuksella on oikeus päästää alueelle, huoneistoon ja muuhun sellaiseen tilaan, jonne pääsy on tässä laissa tarkoitettun valvonnan kannalta tarpeellista, tehdä siellä tarkastuksia ja ryhtyä muihin valvonnan edellyttämiin toimenpiteisiin. Asumiseen tarkoitettuihin tiloihin valvontatoimenpiteet voidaan kuitenkin ulottaa vain, jos on syytä epäillä, että on tehty rikoslain (39/1889) 34 luvun 1, 3, 7—9 tai 10 §:ssä taikka 44 luvun 11 tai 12 §:ssä tarkoitettu rikos.

30 §

Oikeus hankkia energiaa käyttävä tuote tutkittavaksi ja testattavaksi

Turvatekniikan keskuksella on oikeus hankkia energiaa käyttävä tuote tutkittavakseen ja testattavakseen, jos se on tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnan kannalta tarpeellista. Turvatekniikan keskus voi käyttää tutkimuksessa, testauksessa ja vaatimuksenmukaisuuden arvioinnissa apunaan ulkopuolisia asiantuntijoita.

Turvatekniikan keskuksen on korvattava 1 momentissa tarkoitettu tutkittavaksi ja testattavaksi otettava energiaa käyttävä tuote käyvän hinnan mukaan, jos valmistaja, valtuutettu edustaja, maahantuojaja tai elinkeinonharjoittaja sitä vaatii ja jollei tuote ole tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastainen.

Jos energiaa käyttävä tuote ei täytä tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä vaatimuksia, Turvatekniikan keskus voi velvoittaa valmistajan, valtuutetun edustajan, maahantuojan tai elinkeinonharjoittajan korvaamaan hankinnasta, tutkimuksesta ja testauksesta aiheutuneet välittömät ja tarpeelliset kustannukset käyvän hinnan mukaan.

31 §

Ulkopuoliselle asiantuntijalle asetetut vaatimukset

Tämän lain mukaista viranomaisvalvontaa varten tutkimuksia, testauksia ja vaatimuksenmukaisuuden arviointeja tekevällä asiantuntijalla tulee olla näiden tehtävien edellyttämä asiantuntemus ja pätevyys. Tällaiseen ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan virkamiehen esteellisyyttä koskevia hallintolain säännöksiä.

32 §

Turvatekniikan keskuksen tiedonsaantioikeus ja salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Turvatekniikan keskuksella on oikeus viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saada tämän lain mukaista valvontaa varten tarpeellisia tietoja toisilta viranomaisilta.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa Turvatekniikan keskus tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan saatuja salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja luovuttaa:

1) syyttäjälle, poliisille ja tulliviranomaiselle rikoksen ehkäisemiseksi tai selvittämiseksi;

2) ympäristönsuojelu- ja kuluttajansuojeluviranomaiselle, jos luovutettava asiakirja sisältää tälle viranomaiselle tarpeellisia tietoja sille kuuluvien tehtävien suorittamiseksi; sekä

3) toimivaltaiselle ulkomaan viranomaiselle ja kansainväliselle toimielimelle Euroopan yhteisön säädökseen tai Suomea sitovaan kansainväliseen sopimukseen perustuvan veloitteen toteuttamiseksi.

33 §

Tarkastuslaitoksen tietojen luovuttaminen

Tarkastuslaitokset ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä velvollisia antamaan:

1) tarkastuslaitosten yhteistoiminnan kannalta tarpeellisia tietoja toisille tässä laissa tarkoitetuille tarkastuslaitoksille;

2) valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja Turvatekniikan keskukselle.

34 §

Vaatimusten vastaista energiaa käyttävää tuotetta koskevat toimenpiteet

Jos Turvatekniikan keskuksella on aihetta epäillä tai, jos se toteaa, että energiaa käyttävä tuote tai sitä koskevat asiakirjat ja tiedot eivät ole tässä laissa säädettyjen säännösten vaatimusten mukaisia, Turvatekniikan keskus voi:

1) tilapäisesti tai pysyvästi rajoittaa energiaa käyttävän tuotteen markkinoille saattamista tai käyttöönottoa;

2) tilapäisesti tai pysyvästi kieltää energiaa käyttävän tuotteen käyttöön ottoa ja tuotteen pitämisen kaupan sekä myynnin tai muun luovuttamisen;

3) vaatia määrämällään tavalla energiaa käyttävän tuotteen valmistajan, valtuutetun edustajan, maahantuojan tai elinkeinonharjoittajan korjaamaan tuotteen puutteellisuudet niin, että energiaa käyttävä tuote, sitä koskevat asiakirjat ja siitä annettavat tiedot täyttävät tämän lain tai sen nojalla säädetyt vaatimukset;

4) määrätä energiaa käyttävä tuotteen valmistajan, valtuutetun edustajan, maahantuojan tai elinkeinonharjoittajan hallussa oleva tuote hävitettäväksi, jos 1—3 kohdassa tarkoitettua kieltoa tai rajoitusta ei voida pitää riittävänä; jos energiaa käyttävän tuotteen hävittämistä ei kuitenkaan katsota tarkoituksenmukaiseksi, Turvatekniikan keskus voi määrätä, miten energiaa käyttävän tuotteen kanssa on muutoin meneteltävä.

Valmistajan, valtuutetun edustajan, maahantuojan tai elinkeinonharjoittajan on annettava Turvatekniikan keskukselle tämän määräämässä ajassa selvitys siitä, millä tavoin 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuun rajoitukseen tai kieltoon liitetty määräys tai 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu vaatimus on pantu toimeen.

35 §

Virka-apu

Poliisi ja tulliviranomainen ovat tarvittaessa velvollisia antamaan virka-apua tämän lain säännösten noudattamisen valvomiseksi.

7 luku

Pakkokeinot ja seuraamukset

36 §

Hallinnolliset pakkokeinot

Turvatekniikan keskus voi tehostaa tämän lain nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla taikka teettämistä tai keskeyttämishallalla siten kuin siitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

37 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) saattaa energiaa käyttävän tuotteen markkinoille tai ottaa sen käyttöön 4, 6—8 tai 16 §:n säännösten vastaisesti,

2) rikkoo 12—14, 17—20 tai 24 §:ssä säädettyä velvollisuutta,

3) rikkoo tietojen luovuttamista koskevaa 28 tai 33 §:ssä säädettyä velvollisuutta, tai

4) rikkoo 34 §:ssä tarkoitettua kieltoa tai määräystä,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *energiaa käyttävien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinälle asetettavista vaatimuksista annetun lain rikkomisesta* saktoon.

Joka rikkoo 34 §:n nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa tai määräystä, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

8 luku

Erinäiset säännökset

38 §

Maksut

Tämän lain mukaisista suoritteista peritään valtiolle maksuja siten kuin valtion maksuprustelaisissa (150/1992) säädetään.

39 §

Muutoksenhaku ministeriön ja Turvatekniikan keskuksen päätöksistä

Ministeriön ja Turvatekniikan keskuksen tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

40 §

Muutoksenhaku tarkastuslaitoksen päätöksistä

Tarkastuslaitoksen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Tarkastuslaitoksen vaatimuksenmukaisuustodistusta tai tarkastustodistusta koskevaan päätökseen saa hakea oikaisua tarkastuslaitokselta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusohjeet.

Tarkastuslaitoksen oikaisumenettelyssä annettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

9 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

41 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Energiamerkintää koskevia säännöksiä ei sovelleta sellaiseen energiaa käyttävään tuotteeseen, jonka tuotanto on päättynyt ja joka on saatettu markkinoille, ennen kuin kyseistä tuoteryhmää koskevaa EY:n komission energiamerkintäsäädöstä on sovellettava. Energiamerkintää koskevia säännöksiä ei sovelleta myöskään käytettynä myytävään energiaa käyttävään tuotteeseen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

42 §

Kumoamissäännös

Tällä lailla kumotaan:

1) laitteiden energiatehokkuudesta 19 päivänä joulukuuta 1997 annettu laki (1241/1997) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen; sekä

2) kodinkoneiden tuottamasta ilmassa kantautuvasta melusta annetun Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivin täytäntöönpanosta 5 päivänä tammikuuta 1996 annettu Tasavallan presidentin asetus (9/1996).

Kun muissa laeissa ja niiden nojalla annetuissa säännöksissä on viitattu laitteiden energiatehokkuudesta annettuun lakiin, viittaus koskee tämän lain voimaantulon jälkeen tätä lakia.

43 §

Voimaan jäävät säädökset

Laitteiden energiatehokkuudesta annetun lain nojalla annetut seuraavat säädökset jäävät edelleen voimaan:

1) kattiloiden hyötysuhdevaatimukset, Suomen rakentamismääräyskokoelma, D7, määräykset 1997;

2) kotitalouksien sähkökäyttöisten jääkaappien, pakastimien ja näiden yhdistelmien energiatehokkuusvaatimuksista annettu kauppa- ja teollisuusministeriön asetus (854/2000);

3) loistelamppujen virranrajoittimien energiatehokkuusvaatimuksista annettu kauppa- ja teollisuusministeriön asetus (318/2002);

4) kotitalouksien sähkökäyttöisten pyykinpesukoneiden energiamerkinnässä annettavista tiedoista annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös (202/1996);

5) kotitalouksien sähkökäyttöisten kuivausrumpujen energiamerkinnässä annettavista tiedoista annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös (203/1996);

6) kotitalouksien kuivaavien pyykinpesukoneiden energiankulutusmerkinnässä

annettavista tiedoista annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös (895/1997);

7) kotitalouslamppujen energiamerkinnässä annettavista tiedoista annettu kauppa- ja teollisuusministeriön asetus (859/2000);

8) astianpesukoneiden energiamerkinnässä annettavista tiedoista annettu kauppa- ja teollisuusministeriön asetus (1009/2000);

9) sähköuunien energiamerkinnässä annettavista tiedoista annettu kauppa- ja teollisuusministeriön asetus (1052/2002);

10) kotitalouksien ilmastointilaitteiden energiamerkinnässä annettavista tiedoista annettu ympäristöministeriön asetus (1271/2002);

11) kotitalouksien sähkökäyttöisten jääkaappien, pakastimien ja näiden yhdistelmien energiamerkinnässä annettavista tiedoista annettu kauppa- ja teollisuusministeriön asetus (541/2004).

Edellä 1 momentissa mainituissa säädöksissä ja määräyksissä tarkoitettuihin laitteisiin sovelletaan, mitä tämän lain ja sen nojalla säädetään tuotteista. Vastaavasti mainituissa säädöksissä ja määräyksissä tarkoitettuun toimittajaan sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään valmistajasta, tämän valtuutetusta edustajasta, maahantuojasta tai elinkeinonharjoittajasta.

Helsingissä 10 päivänä lokakuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Työministeri *Tarja Cronberg*

Liite
Asetusluonnos

Valtioneuvoston asetus

tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista

Annettu Helsingissä päivänä kuuta 20

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä, säädetään päivänä kuuta 20 tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annetun lain (/20) 7 §:n ja 8 §:n nojalla:

1 §

Energiaa käyttävän tuotteen vaatimustenmukaisuuden arviointi

Energiaa käyttävän tuotteen vaatimustenmukaisuus osoitetaan liitteen 1 mukaisella sisäisen suunnittelun valvontamenettelyllä tai liitteen 2 mukaisella vaatimustenmukaisuuden arvioinnin hallintajärjestelmällä taikka niihin verrattavalla menettelyllä.

2) mallin kuvaus, joka on riittävän yksiselitteinen tunnistamista varten;

3) viittaus direktiiviin 2005/32/EY;

4) viittaus käytettyihin yhdenmukaistettuihin standardeihin;

5) viittaus muihin käytettyihin standardeihin ja eritelmiin;

6) viittaus muihin säädöksiin, joiden mukaisesti energiaa käyttävään tuotteeseen on kiinnitetty CE-merkintä;

7) valmistajan tai sen valtuuttaman edustajan tunnistetiedot ja allekirjoitus.

2 §

Vaatimustenmukaisuusvakuutus

EY-vaatimustenmukaisuusvakuutukseen on sisällytettävä seuraavat yksityiskohtaiset tiedot:

1) valmistajan tai sen valtuutetun edustajan nimi ja osoite;

3 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä päivänä kuuta 20

SISÄISEN SUUNNITTELUN VALVONTA

- 1 Valmistaja tai tämän valtuuttama edustaja, joka noudattaa tämän liitteen kohdan 2 vaatimuksia varmistaa ja vakuuttaa, että energiaa käyttävä tuote täyttää sitä koskevassa täytäntöönpanotoimenpiteessä tuotteelle asetetut vaatimukset. Vaatimustenmukaisuusvakuutus voi koskea yhtä tai useampaa energiaa käyttävää tuotetta ja valmistajan on säilytettävä vakuutus.
- 2 Valmistajan on koottava yhteen tekninen asiakirja-aineisto, jonka avulla voidaan arvioida, onko energiaa käyttävä tuote sovellettavan täytäntöönpanotoimenpiteen vaatimusten mukainen.

Teknisten asiakirjojen tulee sisältää:

- a) yleinen kuvaus energiaa käyttävästä tuotteesta ja sen aiotusta käyttötarkoituksesta;
 - b) valmistajan tekemän ympäristöarvioinnin tulokset ja/tai viittaukset ympäristöarviointia koskevaan kirjallisuuteen tai tutkimuksiin, joita valmistaja käyttää arvioidessaan, dokumentoidessaan ja määrittäessään tuotteen suunnitteluratkaisuja;
 - c) energiaa käyttävän tuotteen ekologinen profiili, jos se vaaditaan täytäntöönpanotoimenpiteessä;
 - d) energiaa käyttävän tuotteen ympäristövaikutuksiin liittyvät tuotesuunnittelun osat;
 - e) luettelo yhdenmukaistetuista standardeista, joita on käytetty kokonaisuudessaan tai osittain. Jos yhdenmukaistettuja standardeja ei ole käytetty tai jos ne eivät kata kokonaan sovellettavan täytäntöönpanotoimenpiteen vaatimuksia, kuvaus valituista ratkaisuista täytäntöönpanotoimenpiteen vaatimusten täyttämiseksi;
 - f) kopio tuotteen ekologisen suunnittelun tiedoista;
 - g) tulokset ekologisessa suunnittelussa vaadituista mittauksista ja niiden vaatimustenmukaisuudesta verrattuna täytäntöönpanotoimenpiteessä esitettyihin kriteereihin.
- 3 Valmistajan on huolehdittava, että tuote valmistetaan kohdan 2 tarkoittamien suunnittelueritelmien ja täytäntöönpanotoimenpiteen vaatimusten mukaisesti.

VAATIMUSTENMUKAISUUDEN ARVIOINNIN HALLINTAJÄRJESTELMÄ

- 1 Valmistaja varmistaa ja vakuuttaa, että energiaa käyttävä tuote täyttää sitä koskevassa täytäntöönpanotoimenpiteessä tuotteelle asetetut vaatimukset. Vaatimustenmukaisuusvakuutus voi koskea yhtä tai useampaa tuotetta. Valmistajan on säilytettävä vakuutus.
- 2 Energiaa käyttävän tuotteen vaatimustenmukaisuuden arviointiin voidaan käyttää tässä liitteessä kuvattua menettelyä edellyttäen, että valmistaja noudattaa tämän liitteen kohdassa 3 esitettyjä ympäristöhallintajärjestelmään kuuluvia osia.
- 3 Hallintajärjestelmän ympäristöasioita koskevat osat

3.1 Tuotteen ympäristösuojelullinen taso

Valmistajan on kyettävä osoittamaan, että energiaa käyttävä tuote on sitä koskevan täytäntöönpanotoimenpiteen vaatimusten mukainen. Valmistajan on kyettävä esittämään myös puitteet, joilla voidaan asettaa ja tarkistaa tuotteen ympäristösuojelulliset tavoitteet ja mittarit tuotteen yleisen ympäristösuojelullisen tason parantamiseksi.

Jos täytäntöönpanotoimenpiteessä edellytetään, valmistajan on dokumentoitava kaikki käyttöön ottamansa ratkaisut energiaa käyttävän tuotteen yleisen ympäristösuojelullisen tason parantamiseksi ja ekologisen profiilin laatimiseksi sekä suunnittelussa että valmistuksessa.

Näissä asiakirjoissa tulee olla riittävästi kuvattu:

- luettelo asiakirjoista, jotka laaditaan energiaa käyttävän tuotteen vaatimustenmukaisuuden osoittamiseksi ja jotka on pidettävä saatavilla;
- tuotteen ympäristösuojelulliset tavoitteet ja mittarit. Tiedot organisaatorakenteesta, vastuista, johdon valtuuksista ja resurssien hallinnasta toiminnan toteutuksessa ja ylläpidossa;
- tiedot valmistuksen jälkeen suoritettavista tarkastuksista ja testeistä, joilla varmistetaan tuotteen laatu ympäristösuojelullisten mittareiden avulla;
- menettelyt, jolla varmistetaan asiakirja-aineiston valvonta ja pitäminen ajan tasalla;
- menettely ympäristöasioiden hallintajärjestelmän osien täytäntöönpanon ja tehokkuuden varmistamiseksi.

3.2 Suunnittelu

Valmistaja laatii ja pitää ajan tasalla:

- a) menettelyt tuotteen ekologisen profiilin laatimiseksi;
- b) tuotteen ympäristösuojelullista tasoa kuvaavat tavoitteet ja mittarit. Näissä kuvataan teknologiset vaihtoehdot ottaen huomioon tekniset ja taloudelliset vaihtoehdot;
- c) ohjelman näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

3.3 Täytäntöönpano ja asiakirja-aineisto

3.3.1 Hallintajärjestelmää koskevien asiakirjojen tulee sisältää:

- a) tiedot vastuista ja viranomaisista, jotta varmistetaan tehokas tuotteen ympäristösuojellisuuden taso ja raportointi järjestelmän valvomiseksi ja parantamiseksi;
- b) tiedot tuotteen suunnittelun valvonnasta sekä suunnittelun yhteydessä käytetyistä varmistustekniikoista, prosesseista ja systemaattisista toimenpiteistä;
- c) tiedot hallintajärjestelmän ympäristöasioiden keskeisistä seikoista ja menettelyt kaikkien vaadittavien asiakirjojen ylläpitämiseksi.

3.3.2 Energiaa käyttäviä tuotteita koskevien asiakirjojen tulee sisältää:

- a) yleinen kuvaus energiaa käyttävästä tuotteesta ja sen aiotusta käyttötarkoituksesta;
- b) valmistajan tekemän ympäristöarvioinnin tulokset ja/tai viittaukset ympäristöarviointia koskevaan kirjallisuuteen tai tutkimuksiin, joita valmistaja käyttää arvioidessaan, dokumentoidessaan ja määrittäessään tuotteen suunnitteluratkaisuja;
- c) tuotteen ekologinen profiili, jos se vaaditaan täytäntöönpanotoimenpiteessä;
- d) tulokset ekologisessa suunnittelussa vaadituista mittauksista ja niiden vaatimustenmukaisuudesta verrattuna täytäntöönpanotoimenpiteessä esitettyihin kriteereihin;
- e) eritelmät yhdenmukaistetuista standardeista, joita on käytetty kokonaisuudessaan tai osittain. Jos yhdenmukaistettuja standardeja ei ole käytetty tai jos ne eivät kata kokonaan sovellettavan täytäntöönpanotoimenpiteen vaatimuksia, kuvaus valituista ratkaisuista vaatimustenmukaisuuden täyttämiseksi;
- f) kopio tuotteen ekologisesta suunnittelun tiedoista.

3.4 Tarkistukset ja korjaavat toimenpiteet

- a) valmistajan on tarpeellisilla toimenpiteillä varmistettava, että energiaa käyttävä tuote valmistetaan suunnittelueritelmien mukaisesti ja tuotetta koskevan täytäntöönpanotoimenpiteen vaatimusten mukaisesti;
- b) valmistaja laatii ja ylläpitää menettelyt vaatimustenmukaisuuspoikkeamien havaitsemiseksi ja korjaamiseksi sekä menettelyt ohjeistuksen muuttamiseksi korjaavien toimenpiteiden seurauksena;
- c) valmistaja tekee vähintään joka kolmas vuosi hallintajärjestelmän ympäristösuojellisten osien täydellisen sisäisen auditoinnin.